

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

KLASA: 022-03/22-12/33
URBROJ: 50301-21/22-22-17

Zagreb, 9. lipnja 2022.

Hs**NP*021-03/22-09/31*50-22-04**Hs

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Primljeno:	14-06-2022
Klasifikacijska oznaka:	Org. jed.
021-03/22-09/31	65
Uradžbeni broj	Pril. Vrij.
50-22-04	- -

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

PREDMET: Izvješće pučke pravobraniteljice za 2021. godinu - mišljenje Vlade

Veza: Pismo Hrvatskoga sabora, KLASA: 021-03/22-09/31, URBROJ: 65-22-03, od 1. travnja 2022.

Na temelju članka 122. stavka 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora („Narodne novine“, br. 81/13., 113/16., 69/17., 29/18., 53/20., 119/20. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske i 123/20.), Vlada Republike Hrvatske o Izvješću pučke pravobraniteljice za 2021. godinu daje sljedeće

M I Š L J E N J E

Vlada Republike Hrvatske, u odnosu na Izvješće pučke pravobraniteljice za 2021. godinu (u dalnjem tekstu: Izvješće), koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnijela pučka pravobraniteljica, aktom od 31. ožujka 2022., ukazuje na sljedeće:

2.1. EPIDEMIJA BOLESTI COVID 19: UTJECAJ NA ZAŠТИTU LJUDSKIH PRAVA I JEDNAKOST

Vezano za navedeno poglavlje Vlada Republike Hrvatske ističe kako putem nadležnih tijela kontinuirano provodi brojne aktivnosti koje pomažu unaprjeđenju organizacije rada u zdravstvenom sustavu koji se svakodnevno prilagođava epidemiološkim izazovima. Mjere za suzbijanje bolesti COVID-19 uvođene su isključivo s ciljem zaštite pučanstva tijekom globalne pandemije i nacionalne epidemije uzrokovane bolešću COVID-19, a svaka takva mjera bila je nužna i razmjerna prirodi potrebe u danom trenutku. Prilikom donošenja mjera vodilo se isključivo postizanjem legitimnog cilja zaštite života i zdravlja ljudi, pri čemu se posebno vodilo računa da te mjere, kao i njihov intenzitet, strogo odgovaraju potrebama danog trenutka te traju samo dok to okolnosti zahtijevaju. Pritužbe kako zdravstveni sustav nije bio dovoljno pripremljen za funkcioniranje u izvanrednim okolnostima zbog čega nije mogao udovoljiti potrebama bolesnika čiji zdravstveni problemi nisu povezani s epidemijom COVID-19, nisu točne budući da je glavni cilj bio osigurati pravovremeno i kvalitetno liječenje

oboljelih od bolesti COVID-19 i istovremeno održati funkcionalnim dio bolničkog sustava za zbrinjavanje ostalih bolesnika, čije zdravstveno stanje ne trpi odgodu. Među njima su hitni i prioritetni bolesnici, posebice onkološki te vulnerabilne skupine (npr. djeca, trudnice, osobe s invaliditetom). Ovisno o kretanju epidemije bolnički sustav kontinuirano se prilagođavao aktualnim potrebama bolesnika. Osim unutarnjom preraspodjelom posteljnih kapaciteta, mobilizacijom liječnika i medicinskih sestara te odgovarajuće medicinske opreme osigurali su se dostačni kapaciteti za liječenje svih bolesnika. Ministarstvo zdravstva kontinuirano izdaje suglasnosti za zapošljavanje zdravstvenih radnika kako bi se u bolnicama osigurao zadovoljavajući broj navedenih djelatnika.

2.2. UTJECAJ POTRESA NA OSTVARIVANJE LJUDSKIH PRAVA

Vezano za provedbu programa obnove nakon potresa, na području gdje je proglašena katastrofa, Vlada Republike Hrvatske napominje kako se navode podaci koji su bili ostvareni početkom 2021. godine. U međuvremenu, značajno je povećan intenzitet i opseg radova te su provedene sve potrebne pripremne radnje kao i ugovaranje potrebnih usluga po svim Zakonom propisanim modelima (obnova nekonstrukcijskih elemenata, izgradnja zamjenskih kuća, sanacija objekta pod zaštitom, spomenika kulture, obiteljskih kuća i stambenih zgrada, višestambenih objekta, konstrukcijska obnova obiteljskih kuća, isplate novčanih potpora i dr.). U programu nekonstrukcijske obnove, izvoditelji su uvedeni u rad na 3.023 kuće, od kojih su radovi završeni na 2.190, a u procesu obnove nalaze se 833 kuće. U okviru programa samoobnove obnovljeno je 809 kuća. U tijeku su radovi izgradnje 20 tipskih zamjenskih obiteljskih kuća, na 15 lokacija, na 8 kuća je provedeno uklanjanje, 23 obiteljske kuće su u pripremi za rušenje, na 10 obiteljskih kuća izvode se geodetska i geomehanička snimanja. Ugovorena je izgradnja 216 obiteljskih kuća, a još 98 je u postupku natječaja dok su s vlasnicima potpisana 54 ugovora o izgradnji zamjenskih kuća. Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine donijelo je 600 odluka za Sisačko-moslavačku županiju za konstrukcijsku obnovu i za sve će se obaviti snimanje i izrada nalaza. Zaprimljeno je 28 odluka za konstrukcijsku obnovu i gradnju višestambenih zgrada, a izgradnja prvih 10 višestambenih zgrada (Petrinja – 4, Glina – 4, Topusko – 2) započet će tijekom 2022. godine.

U odnosu na preporuku 5. Jedinicama lokalne i područne samouprave, Središnjem državnom uredu za obnovu i stambeno zbrinjavanje i Ministarstvu prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, da žurno zbrinu građane, koji žive u kontejnerima u primjerene objekte, Vlada Republike Hrvatske napominje kako su temeljem Zaključka od 4. siječnja 2021., sve raspoložive stambene jedinice, kojima upravlja Središnji državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje, stavljene na raspolaganje stradalnicima potresa kao privremeni smještaj, dok se objekti u njihovu vlasništvu ne dovedu u funkciju stanovanja. Odobren je privremeni smještaj po 116 prijava, od čega je u aktivnom smještaju ukupno 96 obitelji. Svi su stanovi opremljeni osnovnim namještajem i aparatima bijele tehnike. Na taj način privremeno je u državnim stanovima zbrinuta 271 osoba. Za vrijeme korištenja privremenog smještaja ove su osobe oslobođene plaćanja najma i režija, a pravo ostvaruju dok im se ne obnovi u potresu uništen stan/kuća ili dok korištenje ne prestane iz drugih razloga.

Također, Vlada Republike Hrvatske skreće pozornost da je Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine 14. travnja 2022. predstavilo Plan ubrzanja obnove nakon potresa, a jedan od glavnih prioriteta po navedenom planu je do zime osigurati adekvatan smještaj građanima koji još žive u kontejnerima ili su bez adekvatnog smještaja. Po Planu ubrzanja obnove nakon potresa pet je ključnih točaka ubrzanja obnove, i to:

1. organizacijske prilagodbe
2. efikasnija i brža nabava
3. regulatorne izmjene
4. jasna i kvalitetna komunikacija
5. dinamika realizacije ubrzanja obnove.

Nadalje, vezano za isto poglavlje Vlada Republike Hrvatske napominje kako je iz Fonda solidarnosti Europske unije za štetu nastalu od zagrebačkog potresa Europska komisija u proračun Republike Hrvatske uplatila 683,7 milijuna eura, a ne kako je pogrešno naveden iznos od 683 milijuna eura. Također, u istom poglavlju navodi se kako je potpisana zajam Svjetske banke, no pogrešno je navedena valuta u dolarima čiji iznosi odgovaraju navedenim iznosima u eurima, no ističemo da je Ugovor o zajmu potpisana u eurima.

2.3. PRAVO NA DOBRO UPRAVLJANJE

U odnosu na navode, na stranici 23. Izvješća, o dugotrajnosti postupka za ostvarivanje prava za vrijeme nezaposlenosti, Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako Hrvatski zavod za zapošljavanje nije zaprimio niti jedan upit pučke pravobraniteljice u vezi s navedenim.

Vezano za preporuku 12. *Vladi i Saboru, da sukladno preporukama GRECO-a donesu etičke kodekse*, Vlada Republike Hrvatske napominje kako je 6. svibnja 2022. donijela Kodeks ponašanja državnih dužnosnika u tijelima izvršne vlasti, a sve sukladno preporukama Petog evaluacijskog kruga - Sprječavanje korupcije i promicanje integriteta u središnjoj izvršnoj vlasti (najviše izvršne dužnosti) i tijelima nadležnim za provedbu zakona.

U odnosu na preporuku 13. *Jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, koje nemaju etičke kodekse, da ih donesu*, Vlada Republike Hrvatske ističe da su Akcijskim planom za razdoblje od 2022. do 2024. godine uz Strategiju sprječavanja korupcije za razdoblje od 2021. do 2030. godine predvidene dvije mjere za jačanje etičkih standarda službenika u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (rok izvršenja: IV. kvartal 2024. godine), koje su u nadležnosti Ministarstva pravosuđa i uprave i to:

1. Provesti analizu stanja etike i integriteta službenika zaposlenih u upravnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
2. Donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o službenicima i namještencima u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, vezano za utvrđivanje obveze donošenja etičkih kodeksa službenika u JLP(R)S i utvrđivanje institucionalnog okvira za provedbu kodeksa.

2.4. PRAVO NA ZDRAVLJE

Vezano za navode, na stranici 31. Izvješća, o nedostatku radiologa u Kliničkom bolničkom centru Sestre milosrdnice i Institutu za tumore te navodima o čestim kvarovima medicinske opreme i aparata za zračenje onkoloških bolesnika, Vlada Republike Hrvatske ističe kako je uprava bolnice poduzela potrebne mјere i aktivnosti te se u kratkom roku osigurao adekvatan broj liječnika specijalista radiologije i time osigurao kontinuiran rad i kvaliteta zdravstvene skrbi. Također, kontinuirano se prati stanje i funkcionalnost medicinske opreme i redovno se poduzimaju aktivnosti za obnavljanje iste ili nabavu nove opreme.

U odnosu na preporuku 17. *Ministarstvu zdravstva, da prijedlogom izmjena i dopuna propisa o obveznom zdravstvenom osiguranju i zdravstvenoj zaštiti propiše pravo beskućnika na besplatnu zdravstvenu zaštitu, neovisno o reguliranom prebivalištu*, Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako se preporuka odnosi na izmjene i dopune Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju i Zakona o zdravstvenoj zaštiti u segmentu prava na zdravstvenu zaštitu beskućnika, neovisno o činjenici da na području Republike Hrvatske imaju prijavljeno prebivalište odnosno odobreni stalni boravak. S tim u vezi, potrebno je istaknuti da prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja, a to su pravo na zdravstvenu zaštitu i pravo na novčane naknade, ovise o utvrđenom statusu obvezno zdravstveno osigurane osobe, a stjecanje statusa obvezno zdravstveno osigurane osobe uvjetovano je reguliranim građansko-pravnim statusom u Republici Hrvatskoj. Obvezno zdravstveno osiguranje u Republici Hrvatskoj počiva na načelima uzajamnosti, solidarnosti i jednakosti, a na isto su obvezne osigurati se sve osobe s prebivalištem u Republici Hrvatskoj i stranci s odobrenim stalnim boravkom u Republici Hrvatskoj, ako međunarodnim ugovorom, odnosno posebnim zakonom nije drugačije određeno. U obveznom zdravstvenom osiguranju nedopustivo je da se određena kategorija osoba stavi u povoljniji položaj u odnosu na sve ostale osobe, odnosno da se izuzmu od uvjeta na kojem počiva temeljna konceptija obveznoga zdravstvenog osiguranja u Republici Hrvatskoj. No, treba napomenuti da Zakon o prebivalištu u članku 6. predviđa mogućnost da osobi koja nema mjesto i adresu stanovanja niti sredstava kojima bi mogla namiriti potrebu stanovanja (beskućnik) nadležno tijelo iznimno rješenjem utvrdi prebivalište na adresi ustanove socijalne skrbi ili kod drugih pružatelja usluge smještaja. Po reguliranju prebivališta, a s obzirom na obveznost osiguranja na obvezno zdravstveno osiguranje, u svakom pojedinom slučaju treba se utvrditi za koju zakonsku osnovu osoba ispunjava propisane uvjete. Pritom ukazujemo na mogućnost da osobe s prebivalištem odnosno odobrenim stalnim boravkom u Republici Hrvatskoj, koje su nesposobne za samostalan život i rad i nemaju sredstava za uzdržavanje, imaju pravo na obvezno zdravstveno osiguranje kao osigurane osobe temeljem rješenja koje donosi nadležno upravno tijelo županije, odnosno Grada Zagreba u čijem je djelokrugu obavljanje povjerenih poslova državne uprave koji se odnose na socijalnu skrb, ako pravo na obvezno zdravstveno osiguranje ne mogu ostvariti po drugoj osnovi. Mjerila za utvrđivanje nesposobnosti za samostalan život i rad i nedostatka sredstava za uzdržavanje propisuje pravilnikom ministar nadležan za poslove socijalne skrbi, a pravo na obvezno zdravstveno osiguranje prema toj osnovi osiguranja traje za sve vrijeme dok se ne promijene okolnosti na osnovi kojih je osobi to pravo priznato.

Vezano za preporuku 19. *Ministarstvu zdravstva, da stručnu psihološku pomoć učini dostupnom u svim oblicima, a ne samo putem interneta, kao i da osigura široku dostupnost informacija o njoj*, Vlada Republike Hrvatske ističe kako su u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo, županijskim zavodima za javno zdravstvo te Hrvatskom Crvenom križu od početka epidemije bolesti COVID-19 otvorena online savjetovališta kako bi ova usluga bila dostupna što većem broju korisnika. Ujedno, psihološka podrška može se ostvariti i upućivanjem osoba u ustanove koje pružaju ove intervencije. Podaci o predmetnim aktivnostima se kontinuirano ažuriraju i objavljaju na mrežnim stranicama navedenih ustanova kao i na mrežnim stranicama Hrvatske psihološke komore te udruge koje promoviraju ove aktivnosti.

2.5. PRAVO NA RAD

U poglavljiju *Radni odnosi u državnoj i javnim službama*, a koje se odnosi na zapošljavanje, odnosno na višegodišnju zabranu zapošljavanja, posebice u pandemijskim uvjetima, Vlada Republike Hrvatske smatra bitnim naglasiti da se svako zapošljavanje u

sustavu znanosti i obrazovanja tijekom 2021. godine odobravalo u skladu s člankom 58. stavkom 2. Zakona o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2021. godinu, a temeljem Uputa za sprječavanje i suzbijanje epidemije COVID-19. Vezano za rad predškolskih ustanova, osnovnih i srednjih škola u školskoj godini 2020./2021. i potrebe pojačane brige o čišćenju i održavanju higijene prostora u kojima se odvija odgojno-obrazovna djelatnost, ministar znanosti i obrazovanja dao je suglasnost za zapošljavanje 109 spremacha u osnovnim školama i 88 u srednjoškolskim ustanovama koje su imale osnove za dodatnim zapošljavanjem na određeno vrijeme od 6 mjeseci. Vezano uz Odluku o uvođenju posebne sigurnosne mjere obveznog testiranja dužnosnika, državnih službenika i namještenika, službenika i namještenika u javnim službama, službenika i namještenika u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi te zaposlenika trgovačkih društava i ustanova, postavljana su pitanja Ministarstvu znanosti i obrazovanja trebaju li se zaposlenici pridržavati navedene Odluke i što u slučaju kada se zaposlenik ne pridržava mjera. Nakon što je školama dostavljena Odluka, prikupljeni su podaci od osnovnih i srednjih škola o eventualnim problemima te je utvrđeno da je u nekoliko slučajeva intervenirala policija i to zbog protesta zaposlenika ili roditelja. Dvadeset osnovnih škola i trideset srednjih škola imalo je veće probleme te su ravnatelji, sukladno Zakonu, poduzeli odgovarajuće mjere. Ministarstvo znanosti i obrazovanja dostavilo je svim ravnateljima školskih ustanova prijedlog mogućeg postupanja vezano za provedbu spomenute Odluke. U navedenom dopisu ravnatelji su upućeni u situaciji kada određeni zaposlenik i nakon dva upozorenja ne dolazi na posao, a taj izostanak nije opravdao, na mogućnost postupanja u skladu sa Zakonom o radu. Isto tako, ravnatelji su upućeni da vode računa o okolnostima svakog konkretnog slučaja izostanka s posla, odnosno na procedure i rokove koji su propisani Zakonom o radu i odredbama Kolektivnog ugovora koji se primjenjuje na zaposlenike. Također, 29. studenoga 2021., održan je i online sastanak s ravnateljima osnovnih i srednjih škola koji su iskazali problem sa zaposlenicima koji se ne žele testirati, a nisu izuzeti od testiranja.

Vezano za preporuku 20. Ministarstvima, da javne ustanove unutar svoga resora upoznaju sa sadržajem Odluke Ustavnog suda U-III-4016/2015 iz 2019. te im daju naputak o obvezi postupanja po čl. 156. Zakona o općem upravnom postupku u natječajnim postupcima za zapošljavanje, Vlada Republike Hrvatske ističe da, iako se navedena odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske u konkretnom slučaju odnosila na pitanja zapošljavanja u javnoj ustanovi – javnoj vatrogasnoj postrojbi, Ustavni sud u svojoj Odluci nije utvrdio da javne ustanove moraju u natječajnim postupcima za zapošljavanje postupati u skladu s odredbom članka 156. Zakona o općem upravnom postupku kojom se uređuje zaštita od drugih oblika postupanja javnopravnih tijela kroz izjavljivanje prigovora. Nadalje, uvidom u navedenu Odluku ističe se i da je Ustavni sud Republike Hrvatske utvrdio i da članak 44. Ustava Republike Hrvatske zahtijeva jednake uvjete kada je riječ o primitku u javne službe. Međutim, formalna jednakost kandidata u natječaju, smatra Ustavni sud, nije dostatna za ispunjenje zahtjeva tog ustavnog jamstva. Stoga Ustavni sud smatra da pristup javnim službama mora biti osiguran i kroz mogućnost sudske kontrole takvog postupka. Iz prethodno navedenog proizlazi kako je Ustavni sud Republike Hrvatske zauzeo stajalište u svojoj Odluci da je radi ostvarenja ustavnog jamstva jednakih uvjeta za primitak u javnu službu potrebno kod natječaja za primitak u javnu službu osigurati formalnu jednakost kandidata i kroz mogućnost sudske kontrole takvog natječajnog postupka, pri tome ne usmjeravajući kakva vrsta sudske kontrole mora biti. Dodatno, u dijelu preporuke koja se odnosi na to da ministarstva „daju naputak o obvezi postupanja po čl. 156. Zakona o općem upravnom postupku u natječajnim postupcima za zapošljavanje“ ističe se kako je odredbom članka 36. Zakona o sustavu državne uprave propisano koji su to provedbeni propisi u smislu odredbi toga Zakona. Kao jedan od provedbenih propisa tim člankom propisan je i naputak kojim se detaljnije propisuje način rada

u tijelima državne uprave te način obavljanja povjerenih poslova. Nadalje, člankom 38. istog Zakona propisano je da provedbene propise pa tako i naputak donose čelnici tijela državne uprave kada su na to zakonom ovlašteni, u granicama dane ovlasti. Stoga sadržaj preporuke 20. ne može biti predmet naputka.

2.6. DISKRIMINACIJA PRI ZAPOŠLJAVANJU I NA RADU

U odnosu na preporuku 23. *Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, da prije predlaganja novih zakonskih rješenja provede istraživanje o broju i strukturi radnika zaposlenih preko digitalnih platformi*, Vlada Republike Hrvatske napominje da su izmjene i dopune Zakona o radu predviđene u Planu zakonodavnih aktivnosti za 2022. godinu, a istima se predlaže urediti i rad putem digitalnih radnih platformi. Analitička podloga za ocjenu stanja i uvrštavanje navedene tematike u aktualne novele Zakona o radu su istraživanja provedena na europskoj razini koja su obuhvatila i Republiku Hrvatsku. Obzirom da se radi o dostatnim podacima temeljem kojih je ocijenjeno da zahtijevaju normativnu intervenciju, nema potrebe niti je ekonomski opravdano provoditi zasebno istraživanje. Ovo tim više što se temeljem prijedloga ministarstva nadležnog za rad planira sveobuhvatno praćenje ovakvog novog načina obavljanja rada, dakle administrativno, a ne samo na razini istraživanja.

2.7. PRAVA STARIJIH OSOBA

Vezano za navode, u poglavljiju *Socijalna sigurnost starijih osoba*, da se razmotri mogućnost povezivanja informacijskih sustava Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (HZMO) i Porezne uprave radi pojednostavljenja budućih jednokratnih isplata pojedinim skupinama umirovljenika (korisnici mirovine s inozemnim elementom), Vlada Republike Hrvatske ističe kako je u provedbi Odluke o isplati jednokratnog novčanog primanja korisnicima mirovine radi ublažavanja posljedica porasta cijena energetika, od 9. ožujka 2022., HZMO razmatrao i mogućnost da se razmijene podaci s Ministarstvom financija, Poreznom upravom, za korisnike koji uz hrvatsku mirovinu primaju i mirovinu iz inozemstva. Međutim, s obzirom na to da je navedenom Odlukom propisano da su korisnici obvezni do 30. lipnja 2022. dostaviti dokaz o neto iznosu inozemne mirovine za mjesec ožujak 2022., a uzimajući u obzir činjenicu da Porezna uprava ne raspolaže podatkom o neto iznosu inozemne mirovine i stoga ga ne bi mogla dostaviti, ova opcija nije bila moguća. Naime, u evidencijama Porezne uprave iskazuju se skupno podaci za sve inozemne primitke pojedinog rezidenta Republike Hrvatske te se ne može izdvojiti samo svota inozemne mirovine. Nadalje, rezidenti koji su ostvarili inozemnu mirovinu, odnosno inozemne primitke u tekućoj ili ranijim godinama, a koji navedene primitke nisu prijavili Poreznoj upravi, mogu to učiniti dobrovoljno prije zaprimanja službenog poziva. Iznimno, građani koji ostvaruju mirovinu samo iz Kanade, Kine, Luksemburga, Sjeverne Makedonije, Maroka, Mauricijusa, Njemačke, Omana, Poljske i San Marina nemaju obvezu prijaviti mirovinsko primanje jer će Porezna uprava za njih obaviti automatsku prijavu, u skladu sa službenim informacijama zaprimljenim međunarodnom razmjenom podataka. Prema navedenome, rezidenti Republike Hrvatske trebali bi dobrovoljno prijaviti inozemne primitke. Modernizacijom i informatizacijom poslovanja radi provedbe postupaka ostvarivanja prava i redovnog poslovanja, uspostavljena je elektronička razmjena podataka s ustanovama u Republici Hrvatskoj kao i s inozemnim ustanovama. Takoder, Porezna uprava je na osnovi projekta pod nazivom Evidencija dohotka i primitaka (EDIP), omogućila javnopravnim tijelima dostupnost podacima radi obavljanja poslova iz njihovog djelokruga na način da je omogućen elektronički pristup uspostavljenoj evidenciji o dohodcima i primitcima. U skladu s Odlukom kojom se utvrđuju uvjeti i način preuzimanja podataka o

dohocima i primicima iz EDIP-a, Porezna uprava omogućuje javnopravnim tijelima dostupnost podataka o dohocima i primicima koji su sadržani u sustavu EDIP (u dalnjem tekstu: korisnici sustava), a kojima je to propisano posebnim propisima radi obavljanja poslova iz njihova djelokruga na temelju Odluke o prihvaćanju uvjeta iz Odluke za pristupanje sustavu EDIP koju donosi čelnik tijela, odnosno odgovorna osoba korisnika sustava za svrhe i/ili podatkovne skupove koji su obuhvaćeni popisom svrha i tehničkom dokumentacijom iz članka 5. stavka 1. Odluke. Za korisnike sustava koji u svom djelokrugu koriste svrhe i/ili podatkovne skupove koji nisu obuhvaćeni popisom svrha i tehničkom dokumentacijom iz članka 5. stavka 1. Odluke, omogućuje se dostupnost podataka o dohocima i primicima iz sustava EDIP sklapanjem protokola o razmjeni podataka. U tom smislu HZMO je s Poreznom upravom sklopio Protokol za uvid u podatke o dohodcima i primicima prema kojem se obvezao koristiti podatke isključivo u svrhu za koju je dobio ovlaštenje, u skladu sa zakonskim propisima, u postupcima ostvarivanja prava na doplatak za djecu i prava na nacionalnu naknadu za starije osobe. Protokoli se koriste za točno određenu svrhu, u skladu sa zakonskim propisima. Kada je riječ o isplati budućih jednokratnih novčanih primanja, HZMO treba sklopiti sporazum za svaku konkretnu buduću odluku, ovisno o njenom materijalnom i osobnom obuhvatu i dostupnosti podataka potrebnih za provedbu konkretne odluke. Dakle, nije moguće osigurati podatak o svoti inozemne mirovine na temelju povezivanja informacijskog sustava HZMO-a s informacijskim sustavom Porezne uprave radi izračuna pripadajuće svote i isplate jednokratnog novčanog primanja. Vezano uz podatke koji se odnose na isplatu tzv. COVID dodatka, napominje se da je u travnju 2021. isti isplaćen za 652.341 korisnika, od svibnja do srpnja 2021. za 58.070 i od kolovoza do prosinca 2021. za 10.246 korisnika.

U odnosu na preporuku 29. *Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, da osigura sredstva za OCD-e i JLP(R)S za aktivnosti usmjerene na osnaživanje starijih i podršku u slučajevima obiteljskog nasilja,* Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako putem nadležnog ministarstva osigurava sredstva za rad udruga koje programski djeluju u području nasilja u obitelji, s ciljem pružanja usluga savjetovanja žrtvama obiteljskog nasilja u godišnjem iznosu od 3 milijuna kuna. Uslugom savjetovanja osnažuju se žrtve obiteljskog nasilja među kojima su i osobe starije životne dobi. Ministarstvo je osiguralo sredstva za rad Nacionalnog pozivnog centra za žrtve kaznenih djela i prekršaja besplatnim brojem za žrtve 116 006, 24 sata dnevno, sedam dana u tjednu uključujući praznike i blagdane. Za potrebe osiguranja rada linije osigurano je zapošljavanje pet pružatelja podrške. Uz osiguranje rada linije, Ministarstvo provodi nacionalnu medijsku kampanju te provodi edukacije stručnjaka za što je sveukupno osiguran iznos od 10 milijuna kuna. Edukacijom stručnjaka obuhvaćena je specifičnost nasilja u obitelji u odnosu na starije osobe s ciljem prepoznavanja nasilja i poduzimanja radnji za zaštitu žrtava nasilja, osoba starije životne dobi. Ministarstvo je također osiguralo sredstva za rad 23 skloništa od ukupno 25 koliko ih djeluje na području Republike Hrvatske, a koji svoje usluge pružaju i starijim osobama u slučaju potrebe. Slijedom navedenog, Ministarstvo je već osiguralo finansijska sredstva za rad udruga koje programski djeluju u području obiteljskog nasilja, uključujući i pružanje usluga starijim osobama te napominjemo kako bi JLP(R)S u svojim proračunima trebale planirati i osiguravati sredstva za borbu protiv nasilja u obitelji i zaštitu žrtava nasilja neovisno o nacionalnim sredstvima.

Vezano za navode, na stranici 52. Izvješća, *kako značajan broj starijih osoba zbog niskih mirovina ne može samostalno plaćati potrebne usluge te da je to posljedica i nedovoljne dostupnosti socijalnih usluga (primjerice restriktivni cenzus za uslugu pomoći u kući) ili ograničenog trajanja projektnih aktivnosti kojima se pruža pomoć u kući (poput „Zaželi“),* Vlada Republike Hrvatske pojašnjava kako je glavni cilj Poziva „Zaželi – program

zapošljavanja žena“ (faza I i II) osnaživanje i unaprjedenje radnog potencijala teže zapošljivih žena i žena s nižom razinom obrazovanja zapošljavanjem u lokalnoj zajednici, koji će ublažiti posljedice njihove nezaposlenosti i rizika od siromaštva, a uz to, Pozivom se ujedno želi potaknuti socijalnu uključenost i povećati razinu kvalitete života starijih i/ili nemoćnih osoba. U tijeku je intenzivan proces izrade programske dokumenata za korištenje europskih strukturnih i investicijskih fondova iz nove finansijske perspektive 2021. - 2027. te je Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike u postupku pregovora s Europskom komisijom o aktivnostima koje će se moći financirati u navedenom razdoblju. Vlada Republike Hrvatske i dalje se snažno zalaže da se u skladu sa strateškim ciljevima Republike Hrvatske, financiraju aktivnosti pružanja socijalnih usluga starijim i nemoćnim osobama. Po odobrenju programskih dokumenata moći će se krenuti s objavama poziva za dodjeljivanje sredstava iz fondova Europske unije u skladu s odobrenim aktivnostima. Međutim, treba uzeti u obzir kako je primarna svrha dodjele bespovratnih europskih sredstava i objave Poziva na dostavu projektnih prijedloga, pružanje finansijske podrške kreiranju preduvjeta za održivost provedenih projektnih ideja, a ne kontinuirano financiranje istih projektnih aktivnosti.

U odnosu na preporuku 30. Ministarstvu pravosuđa i uprave, da osnuje Radnu skupinu za praćenje pojavnosti nasilja nad starijima, uključujući i u domovima za starije i nemoćne, Vlada Republike Hrvatske ističe da je sukladno Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji, u travnju 2018. donesen Pravilnik o načinu prikupljanja, obrade i dostave statističkih podataka i izvješća iz područja primjene Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, kojim je propisano da su policija, državno odvjetništvo, sud, centri za socijalnu skrb, zdravstvene ustanove i odgojno-obrazovne ustanove dužni voditi evidenciju o poduzetim radnjama, a koja treba sadržavati podatke o spolu i dobi počinitelja, žrtve, rodbinskom ili drugom odnosu žrtve i počinitelja, djeci, osobama s invaliditetom i osobama starije životne dobi te dostavljati ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa objedinjena godišnja izvješća o broju pokrenutih, okončanih postupaka ili drugih mjera poduzetih prema Zakonu. Sukladno Pravilniku, Ministarstvo pravosuđa i uprave prikuplja statističke podatke između ostalog i za starije osobe, i to kako za počinitelje tako i žrtve.

Vezano za navode, na stranici 54. Izvješća, da je potrebno strankama pojasniti na koji način je u njihovom predmetu utvrđen izračun mirovine, s obzirom da su rješenja Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, zbog svojega formalnoga oblika, strankama često nerazumljiva, Vlada Republike Hrvatske napominje da rješenja imaju sve sastavne dijelove propisane Zakonom o općem upravnom postupku, a prvostupanska rješenja o priznavanju prava na mirovinu sadržavaju i prilog rješenju u kojem su navedeni relevantni podaci na temelju kojih je izvršen izračun mirovine u skladu s odredbama Zakona o mirovinskom osiguranju. Također, provjera pravilnosti izračuna mirovine može se provesti u upravnim postupcima podnošenjem redovnog pravnog lijeka, odnosno žalbe protiv prvostupanskog rješenja o pravu iz mirovinskog osiguranja. HZMO kontinuirano ulaže napore kako bi obrazloženja rješenja, prilikom odlučivanja o svim pravima koja se ostvaruju unutar sustava mirovinskog osiguranja, bila sastavljena na način da strankama, koje ne raspolažu pravnim znanjima, budu što razumljivija.

U odnosu na preporuku 32. Ministarstvu pravosuđa i uprave, da uspostavi normativni okvir za bolju regulaciju ugovora o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju, uključujući i za uspostavu registra ugovora, Vlada Republike Hrvatske ističe da Ministarstvo pravosuđa i uprave provodi komparativnu analizu o pravnom uređenju instituta ugovora o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju u državama članicama Europske unije te pronalazi

rješenja za učinkovitiju regulaciju ugovora o dosmrtnom uzdržavanju kako bi se pružilo veći stupanj zaštite primatelja uzdržavanja i spriječile zlouporabe navedenog ugovora. U odnosu na preporuku da je potrebno ubrzati postupak raskida predmetnih ugovora u slučaju zlouporabe, ističe se da je u tijeku donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku kojim će se znatno ubrzati postupanje u parnicama, pa tako i u predmetima radi raskida ugovora o dosmrtnom i doživotnom uzdržavanju. Ističe se da se prijedlogom Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku propisuje da se parnični postupak pred prvostupanjskim sudom mora okončati najkasnije u roku od tri godine od dana podnošenja tužbe.

Preporuku 33. Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, da prijedlogom izmjena Zakona o nacionalnoj naknadi za starije osobe poveća iznos naknade te omogući isplatu putem pošte, Vlada Republike Hrvatske je primila na znanje. Nadalje, spominje se mali broj korisnika u odnosu na projekcije te postavlja pitanje dovoljne informiranosti građana o ovom institutu. U vezi s navedenim, potrebno je istaknuti kako je Zakonom o nacionalnoj naknadi za starije osobe u pravni sustav uvedeno odgovarajuće davanje za starije osobe koje u vrijeme radno sposobnog razdoblja nisu osigurale prihod za starost u okviru mirovinskog sustava, i koje za razliku od instituta zajamčene minimalne naknade u sustavu socijalne skrbi, nije uvjetovano imovinskim cenzusom, ali je determinirano starosnom dobi i dugotrajnim prebivalištem na području Republike Hrvatske. Iznos zajamčene minimalne naknade određuje se od osnovice koju odlukom određuje Vlada Republike Hrvatske jednom godišnje, dok se nacionalna naknada usklađuje jednom godišnje prema porastu potrošačkih cijena, tako da od 1. siječnja 2022. iznosi 820,20 kuna. Također, pri razmatranju iznosa nacionalne naknade za starije osobe nužno je voditi računa o najnižem iznosu mirovine za 15 godina staža, a koji od 1. siječnja 2022. iznosi 1.096,95 kuna. Stoga, uzimajući u obzir promjene vezane uz institut zajamčene minimalne naknade u sustavu socijalne skrbi, kao i najavljenе promjene u mirovinskem sustavu u pogledu visine najniže mirovine, svakako će se u okviru predviđene naknadne procjene učinaka propisa za Zakon o nacionalnoj naknadi za starije osobe dodatno analizirati i razmotriti eventualna potreba za dalnjim unaprjeđenjem instituta nacionalne naknade. Vezano uz isplatu putem pošte, napominje se kako je Zakonom o nacionalnoj naknadi za starije osobe propisano da se ista isplaćuje putem poslovnih banaka, a istovjetno je i prema Zakonu o mirovinskom osiguranju od 1. siječnja 2014. isplata mirovine moguća samo putem banaka. Ovakvo zakonsko uređenje vezano je u prvom redu uz smanjenje troškova isplate na teret državnog proračuna, ali i uz tehnološki sigurniji način isplate od isplate u gotovom novcu, koje su iznimno dopuštene. Naime, sveobuhvatnim zakonskim uređenjem u Republici Hrvatskoj pokušava se smanjiti isplata primitaka i naknada u gotovini na adrese korisnika. Razlog tome je općenito sigurniji način protoka bezgotovinskih plaćanja preko kreditnih institucija, odnosno u ovom slučaju poslovnih banaka, a ne putem pošte, koje zahtijeva posebna osiguranja novca i ljudski angažman u prijenosu novca od pružatelja usluge do primatelja novca. Također, omogućavanje isplate nacionalne naknade za starije osobe putem pošte, bez iste mogućnosti za korisnike mirovine, otvara pitanje nejednakopravnog položaja osoba starije životne dobi. Međutim, napominjemo da će se u okviru naknadne procjene učinaka propisa za Zakon o nacionalnoj naknadi za starije osobe, između ostalog, dodatno analizirati i razmotriti troškovi isplata nacionalne naknade za starije osobe putem pošte. S obzirom da se radi o novom institutu, uvedenom od 1. siječnja 2021., bilo je teško izraditi precizne projekcije o potencijalnom broju stvarnih budućih korisnika, koji je za sada znatno manji od očekivanog. Međutim, treba uzeti u obzir kratko razdoblje primjene Zakona, tek nešto više od godinu dana. S tim u vezi, HZMO u suradnji s drugim institucijama poduzeo je više aktivnosti radi informiranja građana o ostvarivanju ovog prava, od raznovrsnog oglašavanja putem medija, preko vlastitih kanala informiranja. Sve informacije mogu se i dalje dobiti, osim

putem interneta, i osobnim dolaskom ili putem telefona u svim poslovnim jedinicama HZMO-a u Republici Hrvatskoj. Informativni letci i plakati dostupni su i u centrima socijalne skrbi, Crvenom križu te u biskupijama Hrvatskog Caritasa, kako bi, uz bliže članove obitelji i socijalni radnici te volonteri mogli prenijeti potrebne informacije i pružiti pomoć starijim osobama kod podnošenja zahtjeva. Istiće se kako se informiranje zainteresirane javnosti i dalje kontinuirano provodi redovitim medijskim objavama i gostovanjima u masovnim medijima te terenskim informiranjem.

Preporuku 34. Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje, da intenzivnjom komunikacijom sa strankama dodatno skrati vrijeme postupanja, posebice u odnosu na predmete s inozemnim elementom, Vlada Republike Hrvatske prima na znanje te ističe kako su međunarodne aktivnosti HZMO-a, kao i u prethodnim godinama, i u 2021. godini bile vrlo intenzivne. Trajanje prvostupanjskih postupaka s elementom inozemnosti skratio se sa 172 na prosječno 127 dana, što je rezultat unaprjeđenja radnih procesa i to prije svega uvođenjem elektroničke komunikacije s nadležnim ustanovama nositelja osiguranja u državama Europske unije u okviru EESSI sustava (Elektronička razmjena informacija o socijalnoj sigurnosti) kojim se elektroničkim putem razmjenjuju podaci i dokumenti među ustanovama država članica, kao i automatiziranjem postupka donošenja rješenja o priznanju prava na mirovinu primjenom uredbi Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti. U odnosu na obračun primitaka i naknada, u pravilu je skraćeno vrijeme postupanja i s obzirom na to da su strankama koje se koriste računalom već putem objava na web stranici omogućene informacije o pojedinim postupcima vezanim za isplatu te pristup potrebnim tiskanicama, što utječe na ciljani odabir odgovarajućeg podneska. Osim toga, dio općenitih informacija vezanih za postupak korisnici u zemlji i inozemstvu dobivaju i na poziv te putem elektroničke pošte na upit. Također, korisnici u inozemstvu brze i korisne informacije u vezi s isplatom mogu dobiti putem Erste & Steiermärkische bank d.d., koja je trenutni poslovni partner HZMO-a u vezi s isplatom primitaka i naknada u inozemstvu. Uz to HZMO vrlo ažurno odgovara na sve upite i eventualne pritužbe stranaka upućene putem Pozivnog centra ili elektroničke pošte. Nakon što je protekle dvije godine zbog pandemije bolesti COVID-19 to bilo onemogućeno, ove i sljedećih godina ponovno će se organizirati međunarodni savjetodavni dani za osiguranike i korisnike prava. Zaključno, HZMO će i dalje nastaviti ulagati dodatne napore kako bi trajanje postupaka primjenom međunarodnih ugovora, kao i uredbi Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti, bilo što kraće te se intenzivirala neposredna komunikacija sa strankama, ali i kontinuirana suradnja s inozemnim nositeljima osiguranja.

2.8. DISKRIMINACIJA TEMELJEM DOBI

U odnosu na preporuku 35. Ministarstvu zdravlja, da izmjeni diskriminatornu odredbu članka 50. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju, Vlada Republike Hrvatske ističe kako je člankom 50. navedenog Zakona određeno kako osiguranik koji je navršio 65 godina života i 15 godina mirovinskog staža osiguranja na temelju nesamostalnog ili samostalnog rada nema pravo na naknadu plaće na teret sredstava obveznog zdravstvenog osiguranja za vrijeme privremene nesposobnosti odnosno spriječenosti za rad, već na teret sredstava poslodavca odnosno na teret sredstava osiguranja obveznika uplate doprinosa. Navedenom odredbom ne osporava se pravo na naknadu plaće za vrijeme privremene nesposobnosti za rad već se utvrđuje čija sredstva tereti naknada plaće u slučaju kada poslodavac odluči zadržati radnika u radnom odnosu (pa i ako se radi o samozaposlenoj osobi) i nakon ispunjenja uvjeta za umirovljenje kao i nakon stjecanja prava na mirovinu te preuzima na sebe i sve zakonske obveze pa i isplatu naknade plaće za vrijeme privremene nesposobnosti za rad toga radnika. Brisanje odredbe članka 50. Zakona dovelo bi do proširenja prava iz

obveznog zdravstvenog osiguranja te bi uzrokovalo znatne izdatke u sustavu obveznog zdravstvenog osiguranja koji nisu predviđeni u Financijskom planu Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje za 2022. godinu i projekcijama plana za 2023. i 2024. godinu. Radi se o značajnim financijskim sredstvima za koje ne postoji adekvatne kompenzacijске mjeru. Također, ocjena da se radi o diskriminatornoj mjeri nije u skladu s odredbom članka 9. stavka 2. točke 8. Zakona o suzbijanju diskriminacije kojom je određeno kako se ne smatra diskriminacijom stavljanje u nepovoljniji položaj na osnovi dobi, ako je takvo postupanje objektivno i razumno opravdano legitimnim ciljem, uključujući legitimne ciljeve socijalne politike, socijalne i zdravstvene zaštite, politike zapošljavanja, promicanja ciljeva tržišta rada i stručnog ospozobljavanja, te ako su sredstva za njegovo postizanje primjerena i nužna. Primjerice, diskriminacijom se ne smatra: određivanje najniže ili najviše dobi i/ili profesionalnog iskustva i/ili stupnja obrazovanja kao uvjeta za zasnivanje radnog odnosa ili kao uvjeta za stjecanje drugih pogodnosti vezanih za radni odnos; određivanje prikladne i primjerene najviše dobi kao razloga za prestanak radnog odnosa, a koja je sukladna uvjetima za stjecanje prava na starosnu mirovinu, propisivanje dobi ili razumnog razdoblja zaposlenja kao uvjeta za stjecanje ili ostvarivanje prava na mirovinu, ili drugog prava iz sustava socijalne sigurnosti, uključujući i područje socijalne skrbi, mirovinskog i zdravstvenog osiguranja te osiguranja za slučaj nezaposlenosti i određivanje dobi kao uvjeta za pristup obrazovanju ili određenim dobrima ili uslugama, pod uvjetom da su zadovoljeni uvjeti iz prve rečenice ove točke. S tim u vezi, smisao navedene odredbe može se pronaći u legitimnom cilju socijalne politike glede zaštite i zapošljavanja osoba koje još ne ispunjavaju uvjete za ostvarivanje prava na mirovinu prema propisima o mirovinskom osiguranju zbog godina ili staža osiguranja i teško su zapošljivi u odnosu na one koji iste uvjete ostvaruju no ostaju u svijetu rada, pri čemu ponovno napominjemo kako potonji i dalje ostvaruju, u slučaju privremene nesposobnosti odnosno spriječenosti za rad, pravo na naknadu plaće, ali na teret sredstava poslodavca odnosno na teret sredstava osiguranja obveznika uplate doprinosa. U slučaju eventualnog prihvaćanja prijedloga za drugačije reguliranje prava na naknadu plaće za vrijeme privremene nesposobnosti odnosno spriječenosti za rad, odnosno omogućavanja ostvarivanja navedenog prava i osiguranicima koji su navršili 65 godina života i imaju 15 godina mirovinskog staža osiguranja temeljem nesamostalnog ili samostalnog rada trebala bi se odrediti životna dob do koje se to pravo najduže može ostvarivati, a to je do maksimalno 70 godina života. Navedeno bi omogućilo pojedinim kategorijama osiguranja, kao što su primjerice osobe koje samostalno u obliku slobodnog zanimanja obavljaju profesionalnu djelatnost, raditi cijelog života bez umirovljenja budući da trajanje privremene nesposobnosti za rad pa time i ostvarivanje prava na naknadu plaće za vrijeme trajanja iste nije vremenski ograničeno već ju izabrani doktor utvrđuje s obzirom na medicinske indikacije i zdravstveno stanje osiguranika. Upravo iz razloga da se kod osoba nakon navršenih 65 godina života očekuju smanjenja vitalnih i funkcionalnih sposobnosti te pojava kroničnih bolesti koje mogu biti razlog za utvrđivanje privremene nesposobnosti za rad, velika je vjerojatnost da će te osobe u znatno većem obujmu koristiti pravo na naknadu plaće za vrijeme privremene nesposobnosti za rad. Također, ukazujemo i na mogućnost zlouporabe tog prava kako bi se ostvarila veća naknada plaće u odnosu na visinu mirovine.

Vezano uz preporuku 36. *Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, da u Zakonu o socijalnoj skrbi predviđi institut njegovatelja za članove obitelji koji brinu o starim, nemoćnim i oboljelim članovima, Vlada Republike Hrvatske napominje kako je Zakonom o socijalnoj skrbi pravo na status njegovatelja pristupačniji za starije osobe. Naime, ukoliko se radi o starijoj osobi koja ispunjava uvjete propisane u članku 61. navedenog Zakona (da se radi o osobi koja je potpuno ovisna o pomoći i njezi druge osobe kojoj je zbog održavanja života potrebno pružanje specifične njege izvođenjem medicinsko-*

tehničkih zahvata za koju je njegovatelj prema preporuci liječnika osposobljen, potpuno nepokretnoj i uz pomoć ortopedskih pomagala ili osobi koja ima više vrsta oštećenja IV stupnja) može se priznati pravo na njegovatelja. Nadalje, odredbom članka 63. stavka 3. navedenog Zakona krug osoba kojima se može priznati pravo na status njegovatelja proširen je u odnosu na raniji propis što ovo pravo čini pristupačnijim za starije osobe.

2.9. PRAVO NA OBRAZOVANJE I DISKRIMINACIJA TEMELJEM OBRAZOVANJA

U vezi s poglavljem *Pravo na obrazovanje*, Vlada Republike Hrvatske smatra bitnim napomenuti da Ministarstvo znanosti i obrazovanja dodjeljuje tri vrste državnih stipendija za redovite studente upisane na visoka učilišta u Republici Hrvatskoj: stipendije na temelju socio-ekonomskog statusa, stipendije u STEM području znanosti te stipendije za posebne skupine studenata (studenti studijskih programa za deficitarna zanimanja, studenti s invaliditetom, kategorizirani sportaši, studenti kojima je kao djeci bilo priznato pravo na socijalnu uslugu smještaja ili organiziranog stanovanja, daroviti mlađi umjetnici, studenti bez oba roditelja, studenti roditelji). Ukupno se dodjeljuje 13.800 stipendija po akademskoj godini. Državne stipendije se isplaćuju u devet mjesечnih rata u iznosu od 1.200,00 kuna do 15. dana u mjesecu. U 2021. godini isplaćeno je ukupno državnih stipendija: na temelju socio-ekonomskog statusa u iznosu 109.879.200,00 kuna, u STEM područjima znanosti u iznosu 37.105.200,00 kuna te za posebne skupine studenata u iznosu 4.066.800,00 kuna. Nadalje, Ministarstvo znanosti i obrazovanja je zaprimilo podnesak, proslijeđen iz Ureda pučke pravobraniteljice, studenta pod međunarodnom zaštitom u Republici Hrvatskoj, koji se obratio zbog teškoća na koje nailazi pri ostvarivanju prava na temelju Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarivanja prava redovitih studenata na subvencionirano stanovanje. Gotovo u svim propisima iz nadležnosti Ministarstva kojima se uređuju pitanja vezana uz studentski standard, predviđeno je ostvarivanje prava osobama pod međunarodnom zaštitom u Republici Hrvatskoj u skladu sa Zakonom o međunarodnoj i privremenoj zaštiti pod jednakim uvjetima kao i hrvatskim državljanima. Iznimno, Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja prava na pokriće troškova prehrane studenata ne prepozna predmetnu kategoriju studenata. Pri tome je važno naglasiti da je isti donesen 2013. godine, ali i da je tijeku izrada nacrt novog pravilnika kojim je predviđeno reguliranje pitanja prehrane studenata spomenute kategorije. Ministarstvo je vezano uz pitanje smještaja navedenom studentu dodijelilo predmetno pravo na temelju članka 4. stavka 3. Pravilnika, kako za prošlu akademsku godinu tako i za 2021./2022. Također, na temelju članka 2. stavka 4. Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarivanja prava na pokriće troškova prehrane studenata Ministarstvo je posebnom odlukom reguliralo i pitanje subvencionirane prehrane studenata. Iz iznesenog je razvidno kako Ministarstvo ima mehanizme te ih i koristi u posebnim okolnostima za dodjeljivanje pojedinačnih prava, a u praksi su uočene otegotne okolnosti u ostvarivanju prava iz studentskog standarda koje se nisu mogle predvidjeti prilikom donošenja važećih propisa, a svakako će biti uzete u obzir prilikom izmjena postojeće regulative i razmatranja načina na koje se može olakšati pristup pravima svim osobama na koje se odnose.

2.10. SOCIJALNA SKRB: SIROMAŠTVO I LJUDSKA PRAVA

U odnosu na preporuku 45. i 48. *Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, da mapira razloge koji su doveli do beskućništva, utvrdi stvaran broj i izazove s kojima se susreću te da osigura dugoročnije financiranje projekata i aktivnosti za beskućnike, poput dnevног boravka*, Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako podaci kojima raspolaže sustav socijalne skrbi o beskućnicima su podaci koji se prikupljaju od centara za

socijalnu skrb sa stanjem na dan 31. prosinca za proteklu godinu. Prikupljaju se sljedeći podaci: ukupni broj beskućnika, bračno stanje, psihofizičko zdravlje, uzroci koji su doveli do beskućništva, vrste socijalnih usluga koje se pružaju beskućnicima, prihodi beskućnika, broj beskućnika koji ostvaruju neko od prava u sustavu socijalne skrbi, broj beskućnika koji ostvaruju naknade i potpore iz sredstava jedinica lokalne i/ili područne (regionalne) samouprave, broj beskućnika korisnika pučke kuhinje, broj beskućnika koji su osobe s invaliditetom te broj beskućnika s obzirom na radni status. Napominjemo da centri za socijalnu skrb imaju podatke o osobama s kojima su došli u kontakt, odnosno dobili saznanje da su socijalno ugroženi, temeljem čega su poduzimali mjere i aktivnosti iz svoje nadležnosti. Sustav socijalne skrbi je u potpunosti svjestan metodoloških ograničenja postojeće evidencije broja beskućnika te isti vidi kao jedan od prioriteta unaprjeđenja u narednom razdoblju. U tom smislu, Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike financijski podržava i brojne projekte organizacija civilnog društva usmjerene takozvanim "skrivenim beskućnicima" te i nadalje planira nastavak pružanja sustavne podrške organizacijama koje skrbe o beskućnicima na način da financijski podupire kako jednogodišnje projekte tako i višegodišnje programe organizacija civilnog društva usmjerene beskućnicima.

Vezano uz preporuku 49. *Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike da osiguraju prijavu prebivališta beskućnika na adresu centara za socijalnu skrb*, Vlada Republike Hrvatske napominje da je Zakonom o prebivalištu propisano da će osobi koja nema mjesto i adresu stanovanja niti sredstava kojima bi mogla namiriti potrebu stanovanja (beskućnik) rješenjem Ministarstvo unutarnjih poslova utvrditi prebivalište na adresi ustanove socijalne skrbi ili kod drugih pružatelja usluge smještaja. Centri za socijalnu skrb u postupku prijave prebivališta beskućnicima dostavljaju Ministarstvu unutarnjih poslova informaciju je li beskućnik korisnik prava iz sustava socijalne skrbi.

U odnosu na preporuku 50. *kojom se Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, da od JLP(R)S prikupi dostupne podatke o prosječnoj mjesecnoj cijeni najma na njihovom području te ovisno o njima odobrava naknadu za troškove stanovanja u maksimalnom iznosu*, Vlada Republike Hrvatske napominje da je člankom 41. i člankom 42. Zakona o socijalnoj skrbi propisano da je jedinica lokalne samouprave dužna korisnicima prava na zajamčenu minimalnu naknadu priznati pravo na troškove stanovanja u visini od najmanje 30 % priznatog iznosa zajamčene minimalne naknade, a člankom 289. Zakona o socijalnoj skrbi da jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave odnosno Grad Zagreb, mogu općim aktom osigurati sredstva za ostvarivanje novčanih naknada i socijalnih usluga stanovnicima na svom području u većem opsegu nego što je utvrđeno zakonom, ako za to imaju osigurana sredstva. Budući da Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike ne priznaje pravo na troškove stanovanja, upitna je svrhovitost vođenja evidencije o činjenicama o kojima tijelo ne donosi odluku niti utječe na visinu iznosa koji će se priznati.

2.11. PRAVO NA ADEKVATNO STANOVANJE

U dijelu Izvješća u kojemu se govori o rješavanju situacije dugogodišnjih bespravnih stanara u gradskim i državnim nekretninama, Vlada Republike Hrvatske napominje kako je važno razlučiti bespravne korisnike koji su provalom ušli u državne ili gradske stanove od korisnika koji su imali pravnu osnovu za korištenje, ali je ona prestala te koji eventualno ispunjavaju kriterije za nastavak korištenja i obnovu ugovora. Naime, ozakonjenje svih bespravnih korisnika nije moguće, posebno onih koji su provalom, ili na drugi protupravilan način ušli u gradske ili državne stanove.

Nadalje, Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako se ponavljaju primjedbe iz prošlogodišnjeg Izvješća koje se odnose na uključivanje otoka u programe stambenog zbrinjavanja. Iako je Nacionalnim planom razvoja otoka 2021. – 2027. obuhvaćeno programsko područje stambenog zbrinjavanja, sadašnji programi stambenog zbrinjavanja koje provodi Središnji državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje odnose se primarno na potpomognuta područja Republike Hrvatske, gdje Ured raspolaže određenim brojem stambenih jedinica za provedbu programa, dok na području otoka ne raspolaže niti jednom stambenom jedinicom.

U odnosu na preporuku 60. *Središnjem državnom uredu za obnovu i stambeno zbrinjavanje, da Pravilnik o darovanju građevnog materijala uskladi sa člankom 3. stavkom 1. Zakona o općem upravnom postupku*, Vlada Republike Hrvatske napominje kako je člankom 3. stavkom 1. propisano da se Zakon primjenjuje u svim upravnim stvarima te da se pojedina pitanja upravnog postupka mogu zakonom urediti drugačije, ako je to nužno za postupanje u pojedinim upravnim područjima te ako to nije protivno temeljnim odredbama i svrsi ovoga Zakona. Člankom 6. stavkom 1. Pravilnika, koji se odnosi na izradu projekta iz članka 34. Zakona o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima, propisan je način postupanja u situaciji kada u postupku izvršenja rješenja o pravu na stambeno zbrinjavanje dođe do izrade projekta, a zbog određenih razloga na strani stranke ne dođe do sklapanja upravnog ugovora, taj projekt se ne može iskoristiti. Važno je napomenuti da, pored ne malih troškova izrade projekta, na ovaj način ostali korisnici ostaju zakinuti za realizaciju svog rješenjem utvrđenog prava. Osim toga, za državni proračun nastaje šteta iz razloga koje je uzrokovala stranka pa se sukladno odredbi članka 146. Zakona o općem upravnom postupku izvršenje rješenja obustavlja, a stranci nalaže da nadoknadi štetu koju je uzrokovala.

Vezano za preporuku 61. *Vladi RH, da osigura dodatna sredstva i stambene jedinice za korisnike koji se zbrinjavaju kroz liste prvenstva*, Vlada Republike Hrvatske ističe kako Središnji državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje u svrhu realizacije lista prvenstva, najkasnije do 15. travnja tekuće godine, dostavlja upravnim tijelima županije odnosno Gradu Zagrebu, u čijem je djelokrugu obavljanje povjerenih poslova državne uprave koji se odnose na stambeno zbrinjavanje, podatke o raspoloživom stambenom fondu i osiguranim sredstvima u državnom proračunu za stambeno zbrinjavanje. Povećanjem sredstava za provođenje programa obnove i sanacije stambenih jedinica kojima upravlja Središnji državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje uvelike bi se povećao raspoloživi broj stambenih jedinica, a time i broj stambeno zbrinutih korisnika sukladno listama prvenstva.

U odnosu na preporuku 63. *Središnjem državnom uredu za obnovu i stambeno zbrinjavanje, da provodi otpis potraživanja najma stambenih jedinica u vlasništvu RH, bez uvjetovanja retroaktivnog podmirenja najamnine za razdoblje od 1. listopada 2014. do sklapanja ugovora o najmu stana*, Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako je Odlukom o otpisu potraživanja s naslova najma stambenih jedinica u vlasništvu Republike Hrvatske kojima upravlja Središnji državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje propisano da Središnji državni ured po službenoj dužnosti ili na zahtjev stranke utvrdi i otpiše potraživanja za najam stambenih jedinica u vlasništvu Republike Hrvatske na područjima posebne državne skrbi korisnicima kojima je utvrđeno pravo na stambeno zbrinjavanje, koji su uvedeni u posjed stambene jedinice, koji su stvarno i kontinuirano prebivali ili boravili u stambenoj jedinici od uvođenja u posjed, te koji u vrijeme utvrđivanja prava na otpis duga prebivaju ili borave u dodijeljenim stambenim jedinicama. Otpis potraživanja na ime najma stambene jedinice mogu ostvariti korisnici stambenih jedinica koji na dan stupanja na snagu Odluke imaju sklopljene ugovore o najmu i korisnici stambenih jedinica koji na dan stupanja na snagu ove Odluke

nemaju sklopljene ugovore o najmu, a stambene jedinice koriste temeljem službene isprave kojom je utvrđeno pravo na stambeno zbrinjavanje. Korisnicima stambenih jedinica mogu se otpisati potraživanja od ulaska u nekretninu pa sve do 1. listopada 2014. Sva potraživanja nastala nakon 1. listopada 2014., u trenutku donošenja predmetne Odluke nisu predmet otpisa te se korisnicima koji dugi niz godina borave u stanovima i kućama u državnom vlasništvu bez plaćanja mjesecne najamnine, utvrđuje iznos otpisa i zaduženja. S obzirom na navedeno, korisnici su dužni podmiriti utvrđene obveze s osnova korištenja stambenih jedinica za sav period koji nije otpisan temeljem navedene Odluke.

Vezano za preporuku 64. Središnjem državnom uredu za obnovu i stambeno zbrinjavanje, da izmjenama i dopunama Pravilnika o darovanju građevnog materijala produlji rokove za ugradnju darovanog građevnog materijala, Vlada Republike Hrvatske ističe da će preporuku razmotriti prilikom izmjena ili dopuna predmetnog Pravilnika, odnosno Zakona o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima. Uzakujemo da već sada postoji mogućnost, koju korisnici prava i koriste, ukoliko ne mogu u zadanim rokovima ugraditi isporučeni materijal, da podnose zamolbu s navođenjem okolnosti za produžetkom rokova, koja se u pravilu prihvata.

2.15. PRAVA HRVATSKIH BRANITELJA I CIVILNIH ŽRTAVA RATA

U dijelu „Prava hrvatskih branitelja“ Vlada Republike Hrvatske u odnosu na rečenicu koja glasi: „U pogledu nadzora primjene prava prednosti pri zapošljavanju Inspektorat rada je donio 33 rješenja u kojima je utvrđena povreda, radi čega su nadležnim sudovima podnijeli 16 optužnih prijedloga.“, navodi da nije točan podatak da su inspektori rada Državnog inspektorata donijeli 33 rješenja u kojima je utvrđena povreda. Naime, kao što je Državni inspektorat svojim aktom, od 19. siječnja 2022., dostavio podatke Uredu pučke pravobraniteljice za potrebu pripreme Izvješća, inspektori rada Državnog inspektorata su u 2021. godini donijeli 33 rješenja povodom zahtjeva osoba iz članka 102. stavaka 1. – 3. Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji (u daljem tekstu: ZHB) za provedbu nadzora (većina zahtjeva je odbijena, odnosno usvojena su samo 3 zahtjeva) te su nadležnim sudovima podnijeli 1 optužni prijedlog radi osnovane sumnje u počinjenje prekršaja iz članka 102. stavaka 1. – 3. ZHB-a (povrede prava prednosti pri zapošljavanju), 6 optužnih prijedloga radi osnovane sumnje u počinjenje prekršaja iz članka 102. stavka 5. ZHB-a (neobavještavanje osobe iz članka 102. stavaka 1. – 3. ZHB-a u propisanom roku o sklopljenom ugovoru o radu s izabranim kandidatom), 1 optužni prijedlog radi osnovane sumnje u počinjenje prekršaja iz članka 102. stavka 9. ZHB-a (ne sklapanje ugovora o radu s osobom iz članka 102. stavaka 1. – 3. ZHB-a za koju je rješenjem inspektora rada utvrđena povreda prava prednosti pri zapošljavanju), 4 optužna prijedloga radi osnovane sumnje u počinjenje prekršaja iz članka 103. stavka 2. ZHB-a (ne pozivanje osoba iz članka 102. stavaka 1. – 3. ZHB-a prilikom raspisivanja natječaja ili oglasa da dostave dokaze iz članka 103. stavka 1. ZHB-a u svrhu ostvarivanja prava prednosti pri zapošljavanju) te 4 optužna prijedloga radi osnovane sumnje u počinjenje prekršaja iz članka 103. stavka 3. ZHB-a (neobjavljanje poveznice na internetsku stranicu Ministarstva hrvatskih branitelja na kojoj su navedeni dokazi potrebni za ostvarivanje prava prednosti pri zapošljavanju), kažnjivih po članku 190. stavku 1. točkama c), d), e), f) i g), stavku 2. i stavku 3. ZHB-a.

Nadalje, s obzirom na činjenicu da je cilj vođenja inspekcijskog postupka zaštita javnog interesa, a ne zaštita prava ili pravnog interesa podnositelja predstavke, kod ocjene o postojanju razloga za pokretanje postupka po službenoj dužnosti građevinska inspekcija razmatra sve zaprimljene prijave i predstavke (članak 42. stavak 2. Zakona o općem upravnom

postupku) jer je osobito važno planirati nadzore i obaviti što više nadzora građenja koje je upravo u tijeku. Naime, građevinska inspekcija Državnog inspektorata godišnje zaprima oko 6.000 prijava koje se mogu razvrstati na prijave o mogućem nezakonitom građenju koje je upravo u tijeku ili na prijave kojima se ukazuje na već nezakonito izgrađene građevine koje se koriste. Iz tog razloga građevinski inspektorji Državnog inspektorata se moraju pridržavati odredbi članka 103. Zakona o Državnom inspektoratu kojim su određeni prioriteti za planiranje i obavljanje nadzora građenja u tijeku, osobito u područjima kao što su nacionalni parkovi, pomorsko i vodno dobro, zaštićene kulturne i prirodne cjeline kako bi se omogućilo što učinkovitije planiranje nadzora i postupanje koje će rezultirati sprječavanjem daljnje devastacije prostora.

Slijedom navedenoga, nadzori građevinske inspekcije Državnog inspektorata ne mogu se planirati prema redoslijedu zaprimanja prijava, već prema ocjeni postojanja javnog interesa i sprječavanja nezakonitog građenja koje je upravo u tijeku u odnosu na veliki broj prijava koje se odnose na poremećene susjedske i suvlasničke odnose već izgrađenih građevina. Potrebno je naglasiti da veliki broj pritužbi pučkoj pravobraniteljici podnose prijavitelji koji nerijetko pogrešno smatraju da podnošenjem prijave građevinskoj inspekciji stječu položaj stranke u postupku u smislu odredbi Zakona o općem upravnom postupku te, i nakon prve obavijesti o pokretanju postupka, traže daljnje informacije o tijeku postupka, uvid u spis, vrijeme ponovnog dolaska inspektora na gradilište, preslike akata iz spisa, datum prisilnog izvršenja inspekcijskog rješenja i druge podatke. Zaključno, građevinska inspekcija Državnog inspektorata uvrštava sve prijave u plan rada, ali poznate prijavitelje o pokretanju ili nepokretanju postupka može obavijestiti tek nakon utvrđivanja svih činjenica u nadzoru te nakon prikupljene potrebne dokumentacije i dokaza u postupku. Kako bi prijavitelji bili obavješteni o načinu rada građevinske inspekcije Državnog inspektorata, može se svakom poznatom prijavitelju u roku od 30 dana od zaprimanja prijave poslati obavijest o zaprimanju prijave uz ocjenu da li navodi iz njihove prijave ukazuju na prioritetno obavljanje nadzora.

Vezano uz Izvješće na stranici 91., gdje je istaknuta primjedba da bi podatke o žrtvama, vremenu, mjestu i okolnostima njihovog stradavanja, bilo korisno učiniti dostupnima, kako bi društvo bilo upoznato s događajima iz Domovinskog rata, Vlada Republike Hrvatske ističe kako je je cijelovit popis osoba nestalih na području Republike Hrvatske i smrtno stradalih osoba za koje nije poznato mjesto ukopa javno dostupan. Naime, u suradnji Ministarstva hrvatskih branitelja, Hrvatskog Crvenog križa i Međunarodnoga odbora Crvenoga križa do sada su objavljena 4 izdanja Knjige nestalih na području Republike Hrvatske, s podacima o vremenu i mjestu njihovoga nestanka, odnosno stradanja. Zadnje, četvrto izdanje Knjige dostupno je i na službenim stranicama Ministarstva hrvatskih branitelja (poveznica: <https://branitelji.gov.hr/mjere-14/nestale-osobe/nestale-osobe-u-domovinskom-ratu-834/834>), kao i na službenim stranicama Hrvatskog Crvenog križa i Međunarodnog odbora Crvenoga križa. Ministarstvo hrvatskih branitelja je na isti način iniciralo i objavu petog izdanja navedene Knjige te je u tijeku usklađivanje osobnih podataka s drugim nadležnim tijelima. Nadalje, u Izvješću se navodi da je potrebno uložiti dodatne napore koji će zaista rezultirati pronalaskom što većeg broja nestalih, kako bi obitelji saznale istinu o судбини svojih članova. S tim u vezi, Vlada Republike Hrvatske ističe kako, putem nadležnih tijela, već provodi sve aktivnosti i poduzima mjere za ubrzanje postupaka pronalaska prikrivenih grobnica te ekshumacije i identifikacije pronađenih posmrtnih ostataka svih stradalih osoba o čemu je Ministarstvo hrvatskih branitelja detaljno izvjestilo pučku pravobraniteljicu dopisom od 20. siječnja 2022. Međutim, za veću učinkovitost procesa traženja, kako je istaknuto i u navedenom očitovanju, od presudnoga je značaja puna suradnja Republike Srbije koja nedvojbeno raspolaže informacijama i dokumentacijom o mjestima masovnih i pojedinačnih grobnica na ranije

okupiranim područjima Republike Hrvatske te informacijama o osobama za kojima Republika Hrvatska traga.

Vezano uz preporuku 71. *Ministarstvu hrvatskih branitelja, da proveđe javnu kampanju s ciljem informiranja civilnih stradalnika o mogućnostima ostvarivanja njihovih prava*, Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako se putem nadležnog ministarstva u postupku donošenja Zakona o civilnim stradalnicima iz Domovinskog rata surađivalo s udrugama koje okupljaju civilne stradalnike i članove njihovih obitelji. Donošenje Zakona bilo je izrazito medijski popraćeno i Ministarstvo hrvatskih branitelja je već tada u svim relevantnim situacijama (tribinama, televizijskim emisijama, obljetnicama) pozivalo civilne stradalnike da iskoriste pravne i materijalne mogućnosti koje im nudi novi Zakon. Također, područni odjeli Ministarstva hrvatskih branitelja koji djeluju u svakoj županiji intenzivno surađuju s organizacijama civilnog društva na svom području i u velikoj mjeri su upoznati sa stradalničkom populacijom i njihovim potrebama te kroz izravan kontakt aktivno nude pravnu i drugu pomoć.

2.16. PRAVA NACIONALNIH MANJINA

U dijelu Izvješća, na stranici 95., koji govori o razmjernoj zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina među zaposlenima, u odnosu na dio rečenice: „Podatcima o udjelu pripadnika nacionalnih manjina u pravosuđu za 2021. godinu ne raspolažemo“, Vlada Republike Hrvatske dostavlja podatke za 2021. godinu koji su u međuvremenu prikupljeni i objedinjeni. U tijelima državne uprave, stručnim službama i uredima Vlade Republike Hrvatske u 2021. godini bilo je zaposleno 1439 pripadnika nacionalnih manjina ili 3,03 %. Udio pripadnika nacionalnih manjina u pravosuđu među dužnosnicima u sudovima za 2021. godinu iznosi 48 pripadnika nacionalnih manjina ili 2,86 %, dok udio dužnosnika u državnim odvjetništvima iznosi 23 pripadnika nacionalnih manjina ili 3,62 %.

U odnosu na preporuku 73. *Uredju za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, da redovito izrađuje i objavljuje izvješća o provođenju Operativnih programa za nacionalne manjine za razdoblje 2021.-2024.*, Vlada Republike Hrvatske ističe kako je 30. prosinca 2020. donijela Odluku o donošenju Operativnih programa nacionalnih manjina za razdoblje 2021.-2024. godine kojom je Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina zadužen da Vladi Republike Hrvatske dostavlja izvješće o provođenju Operativnih programa. Izradu Izvješća koordinirao je Ured, a u izradi su kao nositelji i sunositelji aktivnosti sudjelovala ukupno 34 nositelja i sunositelja aktivnosti Operativnih programa. Izrađen je Nacrt izvješća Operativnih programa za 2021. godinu s uvrštenim svim očitovanjima i dopunama očitovanja nadležnih tijela, te je dokument pripremljen za upućivanje u redovnu proceduru Vladi Republike Hrvatske na usvajanje.

Vezano za preporuku 74. *Ministarstvu mora, prometa i infrastrukture i Ministarstvu pravosuđa i uprave i Hrvatskim cestama, da donesu i provedu akcijski plan postavljanja dvojezičnih prometnih znakova s nazivima naseljenih mjesta u svim jedinicama koje su statutima predviđene ostvarivanje ovog prava*, Vlada Republike Hrvatske napominje da je na temelju službenih rezultata Popisa stanovništva iz 2011. godine, izrađena analiza statuta 27 jedinica lokalne samouprave u kojima pripadnici nacionalnih manjina čine najmanje trećinu stanovnika, u odnosu na pravo postavljanja dvojezičnih ili višejezičnih prometnih znakova i drugih pisanih oznaka u prometu, naziva ulica i trgova, naziva mjesta i geografskih lokaliteta. Po objavi konačnih rezultata Popisa stanovništva iz 2021. godine, Ministarstvo pravosuđa i uprave će navedenu analizu izmijeniti ili dopuniti u odnosu na nove podatke.

U odnosu na preporuku 75. *Vladi RH i Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, da provedu kampanju usmjerenu prema široj javnosti o vrijednosti manjinskih jezika i pisama te njihovoj uporabi u javnoj sferi*, Vlada Republike Hrvatske skreće pozornost kako je Ured 2020. godine izradio Sažetak operacija za projekt ESF, faza II: Ispunjavanje preduvjeta za učinkovite politike usmjerene prema nacionalnim manjinama - Uključivanje nacionalnih manjina, koji je između ostalog sadržavao i aktivnost medijske kampanje s ciljem informiranja javnosti o pravima nacionalnih manjina zajamčenih Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina te vrijednostima koje navedena prava imaju u izgradnji društva temeljenog na europskim vrijednostima. Sažetak je odobren od Upravljačkog tijela 9. prosinca 2020., no proces ugovaranja naknadno je zaustavljen zbog pregovaranja u okviru Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. Tijekom izrade Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2021.-2027., Ured je iskazao interes za provedbom aktivnosti planiranih u prethodno odobrenom projektnom sažetku, kao i njihovu nadopunu. Nadopunjeni sažetak operacija je u visokom stupnju spremnosti, a njegovo se ugovaranje očekuje u prvom kvartalu 2023. godine. Jednu od ključnih aktivnosti poziva čini Priprema i provođenje nacionalne kampanje s ciljem upoznavanja građana s pravima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, u okviru koje su planirani sljedeći zadaci:

- priprema i provođenje medijske kampanje (Internet, radio, televizija) na temu prava zajamčenih Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina
- izrada i tisak analize implementacije Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina (uključuje i status školskih ustanova na jeziku i pismu nacionalnih manjina, statuse općinskih načelnika, gradonačelnika i župana iz redova nacionalnih manjina, uporabu jezika i pisma nacionalnih manjina i sl.)
- nacionalno predstavljanje rezultata analize implementacije Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina
- provođenje regionalnih javnih diskusija na temu implementacije prava zajamčenih Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina i mogućnostima njihova unapređenja.

U okviru redovitih seminara za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina, koje organizira Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, manjinski jezici su jedna od važnih tema. Tako je u okviru svojih redovnih aktivnosti vezano uz provedbu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, Ured je u 2021. godini u Gradu Splitu, u suradnji sa Savjetom za nacionalne manjine i Ministarstvom pravosuđa i uprave, održao seminar o ulozi i unaprjeđenju rada vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. Na navedenom seminaru, na kojem su, uz pripadnike nacionalnih manjina, sudjelovali i predstavnici jedinica lokalne samouprave, raspravljalo se o brojnim pitanjima, između ostalog i o izazovima u ostvarivanju pojedinih prava iz Zakona o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina. Pripadnici nacionalnih manjina motivirali su se i poticali na korištenje svog jezika i pisma, a predstavnici jedinica lokalne samouprave su pozvani na poduzimanje dodatnih mjera u cilju uklanjanja određenih problema pri provedbi Zakona.

Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako je Ministarstvo znanosti i obrazovanja tijekom 2021. godine provodilo mјere i aktivnosti predviđene Operativnim programima nacionalnih manjina za razdoblje 2021. - 2024. godine. Navedene aktivnosti uključuju dosljednu primjenu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina te Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjima. U odnosu na aktivnost 2.2.2. napominjemo kako je temeljem članka 96. stavka 3. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, ako se radi o školskoj ustanovi u kojoj se nastava izvodi na jeziku i pismu

nacionalne manjine i koja se nalazi na području jedinice lokalne samouprave u kojoj je utvrđena ravnopravna službena uporaba jezika i pisma nacionalne manjine, jedinica područne (regionalne) samouprave dužna prenijeti osnivačko pravo na jedinicu lokalne samouprave, po zahtjevu za prenošenje osnivačkih prava. Ministarstvo znanosti i obrazovanja ne donosi odluku o prijenosu osnivačkih prava već je donosi jedinica područne (regionalne) samouprave, odnosno osnivač škole. Slijedom navedenoga, Ministarstvo znanosti i obrazovanja uputilo je u listopadu 2019. Vukovarsko-srijemskoj županiji preporuku da na dnevni red iduće županijske skupštine uvrsti zahtjeve za prijenos osnivačkih prava osnovnih škola na općine Borovo, Negoslavci i Markušica. Navedena preporuka temelji se na Zaključku Odbora Hrvatskoga sabora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina iz ožujka 2016. godine, Zaključka Vlade Republike Hrvatske sa VII. Sjednice hrvatsko-srpskog Međuvladinog mješovitog odbora za zaštitu nacionalnih manjina te Zaključka s predstavnicima Zajedničkog vijeća općina, Vukovar. Tijekom 2021. godine je postignut napredak po pitanju škola na području Vukovarsko-srijemske županije u kojima se nastava izvodi na srpskom jeziku i čiriličnom pismu i koje su predmet preregistracije jer je osnivač, Županija, prihvatile statute škola u kojima se navodi da se nastava izvodi na srpskom jeziku i čiriličnom pismu. Odgoj i obrazovanje pripadnika nacionalnih manjina provodi se na temelju tri osnovna modela organiziranja i provođenja nastave te se uspješno provodi obrazovanje učenika u nastavi koja se u cijelini izvodi na jeziku i pismu nacionalnih manjina (model A), dvojezična nastava (model B) te učenje jezika i kulture nacionalnih manjina (model C). Ministarstvo znanosti i obrazovanja kontinuirano daje suglasnosti za ustroj na jeziku i pismu nacionalnih manjina, sukladno zahtjevima osnovnih i srednjih škola. U pedagoškoj/školskoj godini 2020./2021. upisano je 10.219 djece/učenika u 262 odgojno-obrazovne ustanove, 1.095 razrednih odjela/skupina s 1.490 odgajatelja/učitelja/nastavnika. I u 2021. godini Ministarstvo znanosti i obrazovanja izdavalо je suglasnosti za odobravanje ustroja za provedbu nastave na jeziku i pismu nacionalne manjine. Također, prema Državnom pedagoškom standardu osnovnoškolskog i srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja mogu se ustrojiti razredni odjeli s manjim brojem učenika od propisanog, što se i provodi. Osim navedenoga, Ministarstvo znanosti i obrazovanja temeljem Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina, Zakona o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu te Odluke o kriterijima sufinciranja udžbenika i drugih obrazovnih materijala na jeziku i pismu nacionalnih manjina u osnovnim i srednjim školama, osigurava udžbenike i druge obrazovne materijale za učenike osnovnih i srednjih škola koji se školuju na jeziku i pismu nacionalnih manjina. Učinjen je značajni pomak u poboljšavanju kvalitete nastave na jeziku i pismu nacionalnih manjina sufinciranjem izrade autorskih udžbenika koji odgovaraju kurikulumu te sufinciranjem prevođenja većeg broja potrebnih udžbenika za osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje. U postupak pregledavanja usklađenosti udžbenika s udžbeničkim standardom i njihovo odobravanje bili su uključeni učitelji praktičari koji rade u nastavi na jeziku i pismu nacionalnih manjina. U 2021. godini ukupno je utrošeno 4.500.000,00 kuna za sufinciranje udžbenika i drugih obrazovnih materijala za učenike koji se školuju na češkom, mađarskom, srpskom i talijanskom jeziku. U travnju 2021. na temelju provedenog Javnog poziva za sufinciranje posebnih programa nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj u 2021. godini, Ministarstvo znanosti i obrazovanja donijelo je Odluku o sufinciranju posebnih programa nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj u 2021. godini te su osigurana sredstva za provedbu posebnih programa nacionalnih manjina u ukupnom iznosu od 300.000,00 kuna. U svrhu očuvanja etničkog, kulturnog i jezičnog identiteta učenika pripadnika nacionalnih manjina, Ministarstvo znanosti i obrazovanja kontinuirano sufincira provedbu posebnih oblika nastave (sedmodnevnih ljetnih škola) za potrebe učenika pripadnika nacionalnih manjina. Ministarstvo svake godine objavljuje javni poziv kojemu je jedan od glavnih ciljeva, u suradnji s manjinskim udrugama koje djeluju na području odgoja i

obrazovanja učenika pripadnika nacionalnih manjina kao ravnopravnim partnerima, provoditi programe koji će učenicima omogućiti stjecanje novih znanja i vještina. Temeljem provedenog Javnog poziva u 2021. godini Ministarstvo znanosti i obrazovanja donijelo je Odluku o finansijskoj potpori za provođenje posebnih oblika nastave (ljetnih škola) za učenike pripadnike nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj u školskoj godini 2020./2021. u iznosu od 617.589,44 kune. Napominjemo kako je Ministarstvo znanosti i obrazovanja nositelj/sunositelj 45 aktivnosti definiranih Operativnim programima nacionalnih manjina za razdoblje 2021. - 2024. Od školske godine 2021./2022. Ministarstvo je povećalo iznos srednjoškolskih stipendija sa 700,00 kuna na 800,00 kuna mjesечно, tj. 8.000,00 kuna za razdoblje od 10 mjeseci. Također, u narednom razdoblju planirano je i povećanje studentskih stipendija, sukladno mogućnostima te kriterijima koji će se propisati javnim natječajem.

Vezano za preporuku 81. *Vladi RH, da u Nacionalni plan zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije uključi cilj promicanja međuetničkog dijaloga i uključivog društva*, Vlada Republike Hrvatske napominje kako je u prijedlogu Nacionalnog plana zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije do 2027. godine, koji je u postupku izrade, tema međukulturalnog/međuetničkog dijaloga zastupljena kroz više ciljeva:

1. Unaprijediti mehanizme suzbijanja rasizma, ksenofobije i ostalih oblika nesnošljivosti kroz podizanje svijesti o zločinu iz mržnje i govoru mržnje te poticanje kulture sjećanja na žrtve genocida (uključujući Holokaust i Samudaripen)
2. Osnaživanje prava pripadnika nacionalnih manjina
3. Doprinijeti razvoju uključivog i kvalitetnog obrazovnog sustava s posebnim naglaskom na jednak pristup češće diskriminiranim skupinama
4. Poticati i promicati održiv i dugoročan razvoj organizacija civilnog društva koje štite i promiču ljudska prava.

Uzimajući u obzir da se posebni ciljevi akta strateškog planiranja definiraju u ranijoj fazi procesa izrade dokumenta, ističemo da će međukulturalni/međuetnički dijalog, kao proces koji obuhvaća otvorenu i dostojanstvenu razmjenu mišljenja između pojedinaca i grupa različitog etničkog, kulturnog, vjerskog i jezičnog podrijetla i naslijeda uz uzajamno razumijevanje i poštivanje te promiče potpuno uvažavanje ljudskih prava, biti zastupljen kroz provedbu konkretnih mjera i aktivnosti u provedbenim planovima Nacionalnog plana.

2.17. DISKRIMINACIJA TEMELJEM RASNOG ILI ETNIČKOG PODRIJETLA

U odnosu na Preporuku 82. *Tijelima državne uprave, da unutar svojih nadležnosti planiraju dodatne aktivnosti koje će doprinijeti ostvarenju ciljeva iz Nacionalnog plana za uključivanje Roma te da ih uključe u naredni akcijski plan*, Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako posredstvom Središnjeg državnog ureda za obnovu i stambeno zbrinjavanje provodi Godišnje programe za poboljšanje uvjeta življjenja romske nacionalne manjine.

Vezano uz preporuku 83. *Vladi RH, da što skorije doneše Akcijski plan za integraciju osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita*, Vlada Republike Hrvatske ističe kako je izrađen nacrt Akcijskog plana za integraciju osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita za razdoblje od 2021. do 2023. godine koji je usuglašen od strane nadležnih tijela državne uprave, javnih ustanova te jedinica lokalne samouprave koje su, u svojstvu nositelja mjera, sudjelovale u njegovoj izradi, u okviru Radne skupine Stalnog povjerenstva za provedbu integracije stranaca u hrvatsko društvo. Nacrt akta u pripremi je za upućivanje u postupak savjetovanja sa zainteresiranom javnošću.

U odnosu na preporuku 85. *Vladi RH, da osnuje lokalne multisektorske timove koji bi izravno i koordinirano djelovali u romskim zajednicama, s ciljem suzbijanja diskriminacije i učinkovitije integracije Roma*, Vlada Republike Hrvatske napominje kako se planira projekt socijalne inovacije - Jednakost, uključivanje, participacija i integracija Roma (JUPI), kojim se planira razvoj nove prakse rada centara za pružanje usluga u zajednici (resursnih centara u zajednicama) u multidepriviranim romskim zajednicama. Projektom će se omogućiti integrirano pružanje usluga kroz aktivnosti uspostave pilot centara za pružanje usluga u zajednici u suradnji s lokalnom i regionalnom samoupravom i zapošljavanje djelatnika centra (uključujući timove za rad na izdvojenim lokacijama centra) te širenje usluga postojećih pružatelja.

Vezano uz preporuku 87. *Ministarstvu zdravstva, da kroz izravan rad u romskim zajednicama i informirajući ih o mogućnosti cijepljenja unaprijedi zdravstvenu zaštitu Roma*, Vlada Republike Hrvatske ističe kako Hrvatski zavod za javno zdravstvo u suradnji s drugim tijelima i županijskim zavodima za javno zdravstvo kontinuirano provodi aktivnosti usmjerene na što veću opću procijepljenost stanovništva u Republici Hrvatskoj pa se tako provode i aktivnosti usmjerene prema većem odazivu na cijepljenje i u romskoj populaciji.

U odnosu na preporuku 88. *Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, da u suradnji s partnerima poboljša učinkovitost i iskoristivost sredstava namijenjenih unaprjeđenju životnih uvjeta pripadnika romske nacionalne manjine*, Vlada Republike Hrvatske prihvata preporuku te napominje kako nadležno tijelo već poduzima aktivnosti u smislu preporuke. Nositelji u pripremi i provedbi Godišnjeg programa¹ su: Povjerenstvo za praćenje provedbe Nacionalnog plana za uključivanje Roma, za razdoblje od 2021. do 2027. godine² (u dalnjem tekstu: Povjerenstvo), koje kontinuirano prati aktivnosti u području poboljšanja životnih uvjeta pripadnika romske nacionalne manjine; Radna skupina Povjerenstva, koja razmatra prijedlog Programa i Povjerenstvu predlaže davanje suglasnosti na isti, donosi kriterije za bodovanje; Komisija³ koja zaprima prijave i uz prethodnu suglasnost Radne skupine Povjerenstva donosi odluke o odabiru korisnika te ih dostavlja Središnjem državnom uredu za obnovu i stambeno zbrinjavanje na provedbu, koji priprema prijedlog i donosi Program, uz prethodnu suglasnost Povjerenstva. S obzirom na ulogu Povjerenstva, Radne skupine Povjerenstva i Komisije u provedbi, u cjelokupnom procesu provedbe Godišnjeg programa, od usuglašavanja Godišnjeg programa s ključnim dionicima do dostave odluka i obavijesti korisnicima, sudjelovao je i Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, koji obavlja stručne i administrativne poslove za Povjerenstvo, Radnu skupinu Povjerenstva i Komisiju. Iako evaluacija dosadašnje provedbe još nije dovršena, Godišnji

¹ Popis kratica Godišnjih programa:

GP 2019. - Godišnji program za stambeno zbrinjavanje i poboljšanje uvjeta življenja pripadnika romske nacionalne manjine za 2019. godinu

GP 2020. - Godišnji program za poboljšanje uvjeta življenja pripadnika romske nacionalne manjine za 2020. godinu

GP 2021. – Godišnji program unapređenja životnih uvjeta pripadnika romske nacionalne manjine za 2021. godinu
GP 2022. – Godišnji program unapređenja životnih uvjeta pripadnika romske nacionalne manjine za 2022. godinu

² Kod provedbe GP 2019. i GP 2020. među nositeljima navedenih Programa je, pored ostalih, bilo i Povjerenstvo za praćenje provedbe Nacionalne strategije za uključivanje Roma, za razdoblje 2013. do 2020. godine.

³ Kod provedbe GP 2019. i GP 2020. među nositeljima navedenih Programa je, pored ostalih, bila i Komisija za stambeno zbrinjavanje i poboljšanje uvjeta življenja pripadnika romske nacionalne manjine. Komisija za unapređenje životnih uvjeta pripadnika romske nacionalne manjine osnovana je Odlukom Povjerenstva KLASA: 016-02/21-14/09, URBROJ: 50-76-21-03 od 23. srpnja 2021. godine te je bila među nositeljima Programa u 2021. godini, odnosno nositelj je, pored ostalih, i tekućeg Programa za 2022. godinu.

program, kao i pripadajući Kriteriji za bodovanje, unapređivani su svake godine. Primjerice, samo je u 2019. godini provođen Model 1 – Stambeno zbrinjavanje kroz darovanje građevnog materijala za obnovu, dogradnju/nadogradnju i završetak izgradnje obiteljske kuće u vlasništvu/suvlasništvu korisnika te darovanje građevnog materijala za izgradnju obiteljske kuće na građevinskom zemljištu u vlasništvu/suvlasništvu korisnika. Provedba aktivnosti pokazala je kako ju nije moguće izvršiti u jednoj proračunskoj godini, jer je razmjerno malen broj prijavnica bio valjan, većinom zbog neriješenih vlasničkih odnosa, a projektanti na terenu su nailazili na korisničko nerazumijevanje zakonskih i stručnih ograničenja pri projektiranju intervencija. Isti problem, no u mjeri koja nije znatnije utjecala na provedbu GP 2021, javljala se i pri izvršenju odluka za opremanje kupaonice i/ili sanitarnog čvora (Model 2). Nakon što je Povjerenstvo razmotrilo aspekte inicijalne provedbe u 2019. godini, kada su sve važeće prijave za kućanske aparate ili namještaj dobine pozitivne odluke, i pored dodatno uloženih sredstava Središnjeg državnog ureda za obnovu i stambeno zbrinjavanje dio korisnika je zbog proračunskih ograničenja dobio ograničenu količinu sobnog namještaja ili kuhinjskog namještaja, te je istim korisnicima bilo omogućeno ponovno sudjelovanje unutar istog modela, što Godišnji program načelno ne predviđa. Također, na temelju komentara korisnika 2020. godine je uvedena i dodjela kombiniranog električno-plinskog štednjaka, a životna dob je uvedena kao dodatni kriterij bodovanja u korist starijih prijavitelja. S druge strane nisu dodjeljivani „osnovni predmeti kućanskog namještaja“ kao što su kuhinjski elementi, stolovi, stolice, kreveti, ormari i radni stolovi, već samo kuhinjski namještaj s obzirom da se pokazalo kako je korisnicima vrlo često potreban namještaj specifičnih dimenzija što bi u najmanju ruku znatno poskupjelo, ako ne i onemogućilo proces javne nabave. Odgovarajući na potrebu potvrđenu kako istraživanjima tako i reakcijama korisnika na dvogodišnju provedbu programa, GP 2021 je uveo model opremanja kupaonice i/ili sanitarnog čvora koji uključuje dodjelu osnovne kupaonske opreme i sanitarija, prema troškovniku za opremanje kupaonice koji će izraditi ovlašteni projektant. Na isti način u 2022. godini GP⁴ je proširen za još dva modela: dodjelu vanjske stolarije (Model 2) i uređenje podova (Model 4), prema troškovniku koji će izraditi ovlašteni projektant. S obzirom na broj valjanih prijavnica u 2022. godini, procjenjuje se kako će i ovogodišnja provedba biti vrlo uspješna i učinkovita u ispunjavanju potreba pripadnika romske nacionalne manjine.

Nadalje, Vlada Republike Hrvatske ističe kako je Ministarstvo znanosti i obrazovanja u travnju 2020. godine donijelo Kurikulum za nastavni predmet Jezik i kultura romske nacionalne manjine u osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj (Model C). Interes za uvođenje i provedbu nastavnog predmeta Jezik i kultura romske nacionalne manjine iskazala je Osnovna škola Jagodnjak, čiji su učenici i njihovi roditelji iskazali želju da učenici pohađaju navedeni predmet te je Ministarstvo znanosti i obrazovanja izdalo suglasnost za ustroj nastave te zapošljavanje učitelja od školske godine 2020./2021. Također, u prosincu 2021. godine održan je sastanak s ravnateljima osnovnih škola Orešovica i Podturen budući da su navedene škole također iskazale interes za ustroj nastave Jezika i kulture romske nacionalne manjine (model C). Ministarstvo znanosti i obrazovanja kontinuirano i u potpunosti financira izradu autorskih udžbenika i prijevoda za sve predmete za nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina te navedeno obavljaju manjinski izdavači. Ministarstvo znanosti i obrazovanja u 2021. godini nije zaprimilo zahtjev za osiguravanjem sredstava za tiskanje udžbenika za nastavni predmet Jezik i kultura romske nacionalne manjine (model C). U 2021. godini, po zaprimljenom zahtjevu Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, osigurana su sredstva u iznosu od 116.150,00 kuna za izradu priručnika Književnost i kultura Roma.

⁴ Prema točki III. GP 2022. Program se u 2022. godini provodi kroz sljedeće modele: Model 1 – dodjela aparata bijele tehnike, Model 2 – dodjela vanjske stolarije, Model 3 – opremanje kupoanice i/ili sanitarnog čvora te Model 4 – uređenje podova.

Temeljem Nacionalnog plana za uključivanje Roma za razdoblje od 2021. do 2027. godine te pripadajućeg Akcijskog plana za razdoblje 2021. do 2022. Ministarstvo znanosti i obrazovanja je i u 2021. godini uspješno provodilo sve mjere predviđene predmetnim dokumentima. Mjere uključuju sufinanciranje roditeljskog udjela u ekonomskoj cijeni predškolskog odgoja, sufinanciranje programa predškole, osiguranje produženog boravka i izvannastavnih aktivnosti. U srednjoškolskom obrazovanju temeljem Javnog poziva polaznicima prvih razreda srednjih škola, pripadnicima romske nacionalne manjine za stipendiju Ministarstva znanosti i obrazovanja za školsku godinu 2020./2021. osigurane su stipendije u iznosu od 700,00 kn mjesечно te u iznosu od 300,00 kn mjesечно za učenike ponavljače. Od školske godine 2021./2022. povećan je iznos srednjoškolskih stipendija na 800,00 kuna mjesечно. Također, za učenike srednjih škola osigurano je sufinanciranje smještaja u učenički dom.

Za studente pripadnike romske nacionalne manjine temeljem Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarivanja prava na državnu stipendiju za studente pripadnike romske nacionalne manjine te Javnog natječaja za dodjelu državnih stipendija za studente pripadnike romske nacionalne manjine upisane na sveučilišne, stručne i poslijediplomske studije na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj, za akademsku godinu 2020./2021. osigurane su studentske stipendije za 46 studenata. Također, u prosincu 2020. godine Ministarstvo znanosti i obrazovanja osiguralo je Savezu Roma u Republici Hrvatskoj „Kali Sara“ sredstva za provedbu programa „Romska zajednica za obrazovanje“ za unaprjeđenje sustava odgoja i obrazovanja u iznosu od 227.500,00 kuna. Provedba programa uključivala je, između ostalog i aktivnosti za poboljšanje materijalnih uvjeta romskih učenika i osiguranja praćenja online nastave tijekom 2021. godine.

Vezano uz preporuku 90. *Ministarstvu rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, da u analizu učinaka nacionalne naknade za starije osobe uključi i aspekt mogućeg ograničavajućeg učinka propisane duljine prebivališta na povratničku populaciju,* Vlada Republike Hrvatske napominje kako je kriterij dugotrajnog prebivališta kod ostvarivanja ovakvog davanja za starije osobe praksa većine država članica Europske unije. Istiće se kako će se prilikom izrade analize samog instituta razmotriti svi kriteriji za ostvarivanje prava, između ostalog i smanjenje propisane duljine prebivališta kao jednog od kriterija za ostvarivanje prava, za sve potencijalne korisnike pa tako i povratničku populaciju.

2.19. PRAVOSUĐE

U odnosu na preporuku 97. *Ministarstvu pravosuđa i uprave te Ministarstvu financija, da se prijedlogom izmjena i dopuna propisa u potpunosti otklone mogućnost provedbe ovrhe na primanjima i naknadama u dijelu u kojem su zakonom izuzeti od ovrhe,* Vlada Republike Hrvatske smatra da je preporuka ispunjena te pojašnjava da je člankom 212. stavkom 5. Ovršnog zakona propisano da osoba kojoj se preko računa uplaćuju primanja i naknade koje su po zakonu izuzete od ovrhe, ako su sredstva zaplijenjena od strane Financijske agencije, do trenutka dok se ne izvrši prijenos sredstava na ovrhovoditeljev račun (60 dana, a prije samo ako ovršenik pristane), može zatražiti od Financijske agencije da naloži baci prijenos sredstava izuzetih od ovrhe na poseban račun uz potvrdu uplatitelja o iznosu sredstava koja su izuzeta od ovrhe. Iz navedenoga proizlazi da ovršenik ima zakonsku mogućnost da nakon pljenidbe otvorí poseban (zaštićeni) račun i da se na njega izvrši isplata svih zaštićenih primanja uz predočenje potvrde od strane isplatitelja da se radi o takvoj vrsti primanja.

Vezano za preporuku 100. *Ministarstvu pravosuđa i uprave, da o žalbama na rješenja o besplatnoj pravnoj pomoći odlučuje u propisanom roku*, Vlada Republike Hrvatske napominje da je rok za donošenje odluke povodom izjavljenih žalbi na prvostupanska rješenja propisan Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći puno kraći od općeg roka za donošenje drugostupanskog rješenja propisanog Zakonom o općem upravnom postupku. Imajući navedeno u vidu, u planu je daljnje poboljšanje organizacijskih kapaciteta i ljudskih resursa radi osiguranja boljih preduvjeta za rješavanje povodom žalbi podnesenih protiv rješenja o ostvarivanju sekundarne pravne pomoći.

U odnosu na preporuku 101. *Ministarstvu pravosuđa i uprave, da putem medija i raznih promotivnih materijala te na druge prikladne načine informira građane o mogućnostima ostvarivanja besplatne pravne pomoći*, Vlada Republike Hrvatske navodi da će se razmotriti mogućnost da se u okviru sredstava osiguranih u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2022. godinu za aktivnost besplatne pravne pomoći tiskaju leci i plakati s informacijama o sustavu besplatne pravne pomoći.

Vezano za preporuku 102. *Vladi RH, da osigura dodatna sredstva za pružatelje besplatne pravne pomoći na potresom pogodjenim područjima*, Vlada Republike Hrvatske ističe da se ukupna sredstva za organiziranje i pružanje besplatne pravne pomoći osiguravaju u državnom proračunu Republike Hrvatske te se iz godine u godinu povećavaju, ovisno o mogućnostima i limitima državnog proračuna. U 2020. godini ovlaštenim udrugama i pravnim fakultetima za projekte pružanja primarne pravne pomoći osigurano je i dodijeljeno, dotada najveći iznos, 2.109.524,20 kuna. U 2021. godini za primarnu pravnu pomoć, u odnosu na isplaćena sredstva u 2020. godini došlo je do smanjenja sredstva na 1.985.000,00 kuna odnosno za 5,9 %. U usporedbi s 2021. godinom, u 2022. godini ponovno su povećana osigurana sredstva za pružanje primarne pravne pomoći te iznose 2.085.000,00 kuna. Za pruženu sekundarnu pravnu pomoć u 2021. godini isplaćeno je 1.935.807,06 kuna, što je za 25,22 % više nego u 2020. godini. U 2022. godini za sekundarnu pravnu pomoć osigurana su sredstva u iznosu od 2.005.000,00 kuna. Također, predstavnici Ministarstva pravosuđa i uprave, u travnju 2022., održali su sastanak s predstavnicima pružatelja primarne pravne pomoći - Projekta građanskih prava Sisak i Pravne klinike Pravnog fakulteta u Zagrebu na temu izazova pružatelja primarne pravne pomoći u sustavu besplatne pravne pomoći, odnosno visine finansijskih sredstava koja se dodjeljuju za projekte pružanja primarne pravne pomoći, potreba osiguranja dodatnih finansijskih sredstava zbog posljedica pandemije bolesti COVID-19, razornog potresa te dolaska raseljenih osoba iz Ukrajine te prekratko projektno razdoblje odnosno potreba višegodišnjeg financiranja projekata pružanja primarne pravne pomoći. Osim toga, u planu je provođenje sastanaka s predstavnicima prvostupanskih tijela u postupku odobravanja sekundarne pravne pomoći vezano za izazove u sustavu besplatne pravne pomoći.

U odnosu na preporuku 104. *Ministarstvu pravosuđa i uprave, da imenuju članove Povjerenstva za besplatnu pravnu pomoć*, Vlada Republike Hrvatske ističe da je postupak imenovanja članova ovog Povjerenstva u novom mandatu koje će odlukom imenovati ministar pravosuđa i uprave u tijeku.

Vezano za preporuku 109. *Ministarstvu pravosuđa i uprave, da na sudovima gdje se poslovi podrške žrtvama i svjedocima obavljaju u okviru zajedničkih službi za potrebe više pravosudnih tijela, odobri zapošljavanje dodatnih službenika, a tamo gdje ih nema da se proširi sustav podrške žrtvama i svjedocima*, Vlada Republike Hrvatske ističe da poduzima potrebne radnje u smjeru širenja sustava podrške žrtvama i svjedocima i ostvarenja zadanih ciljeva. Istaknuli bismo da u onim županijama u kojima na županijskim sudovima nisu

osnovani odjeli za podršku žrtvama i svjedocima aktivno djeluju udruge civilnog društva u pružanju podrške i pomoći žrtvama i svjedocima. Udruge su organizirane u sustav Mreže podrške i suradnje za žrtve i svjedočne kaznenih djela koje financira Ministarstvo pravosuđa i uprave te je na taj način osigurano pružanje podrške žrtvama i svjedocima u svim županijama odnosno na čitavom teritoriju Republike Hrvatske. Naglašavamo da je u 2021. godini sklopljen ugovor za novi trogodišnji ciklus financiranja navedene Mreže, a posebno je potrebno istaknuti da su u 2022. godini osnovane četiri nove podružnice (Osijek, Vukovar, Zadar i Sisak) čime je obuhvaćeno 17 županija u kojima djeluju partnerske organizacije koje su članice Mreže podrške. Nadalje, navodimo da su pojedini sudovi u kojima je predviđeno osnivanje novih odjela za podršku izmijenili pravilnike o unutarnjem redu, a za preostale sudove su promjene u tijeku, kako bi se osigurala radna mjesta za službenike za podršku te se intenzivno radi na ustrojavanju novih odjela za podršku na preostalim županijskim sudovima.

Vezano uz navode na stranicama 128. i 129. Izvješća, da se u zločine iz mržnje uključuje i kazneno djelo govora mržnje, Vlada Republike Hrvatske ukazuje da kazneno djelo Javno poticanje na nasilje i mržnju iz članka 325. Kaznenog zakona tzv. govor mržnje, nije zločin iz mržnje u smislu članka 87. stavka 21. Kaznenog zakona. Za razliku od javnog poticanja na nasilje i mržnju, koje je zasebno kazneno djelo kojim se kriminalizira javno pozivanje na nasilje i mržnju prema određenim ranjivim skupinama, zločin iz mržnje je (bilo koje) kazneno djelo počinjeno zbog rasne pripadnosti, boje kože, vjeroispovijesti, nacionalnog ili etničkog podrijetla, jezika, invaliditeta, spola, spolnog opredjeljenja ili rodnog identiteta druge osobe. Takvo postupanje uzet će se kao otegotna okolnost ako Kaznenim zakonom nije izričito propisano teže kažnjavanje. Osim toga, navedeno je da je „govor mržnje“ kazneno djelo što, kao takvo, nije propisano niti jednim zakonom u Republici Hrvatskoj.

2.24. PRAVO NA ZDRAV ŽIVOT I ZDRAV OKOLIŠ

U poglavljju *Iskustva udruga za zaštitu okoliša i prirode* Vlada Republike Hrvatske naglašava kako je naveden netočan podatak o nedostupnosti dokumenata vezanih uz postupke procjena utjecaja zahvata na okoliš, ocjene o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš i strateške procjene utjecaja strategije, plana i programa na okoliš. Nadležno ministarstvo, odnosno nadležno upravno tijelo za zaštitu okoliša u županiji, sukladno odredbama Zakona o zaštiti okoliša i uredbama kojima se uređuje postupak procjene utjecaja zahvata na okoliš i ocjene o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš te informiranje i sudjelovanje javnosti i zainteresirane javnosti, informira javnost o dokumentima iz navedenih postupaka objavom istih na svojim mrežnim stranicama. Poveznice na postupke iz nadležnosti Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja su: dokumenti iz postupaka procjene utjecaja zahvata na okoliš od 2012. godine do danas <https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug-rada/uprava-za-procjenu-utjecaja-na-okolis-i-odrzivo-gospodarenje-otpadom-1271/procjena-utjecaja-na-okolis-puo-spvo/procjena-utjecaja-zahvata-na-okolis-puo-4014/4014> i dokumenti iz postupaka ocjene o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš od 2013. godine do danas <https://mingor.gov.hr/ocjena-o-potrebi-procjene-utjecaja-zahvata-na-okolis-opuo-4016/4016>.

Također, sukladno odredbama Zakona i uredbama kojima se uređuje postupak strateške procjene utjecaja strategije, plana i programa na okoliš te informiranje i sudjelovanje javnosti i zainteresirane javnosti, nadležno tijelo za provedbu postupka strateške procjene i ocjene o potrebi strateške procjene na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, informira javnost o dokumentima iz navedenih postupaka objavom istih na svojim mrežnim stranicama. Ministarstvo od 2010. godine objavljuje dokumente iz postupka iz svoje nadležnosti na

poveznici <https://mingor.gov.hr/postupci-strateske-procjene-nadlezno-tijelo-je-ministarstvo-gospodarstva-i-odrzivog-razvoja/4037> i uz to istovremeno na poveznici <https://mingor.gov.hr/postupci-strateske-procjene-nadlezno-tijelo-je-drugo-sredisnje-tijelo-drzavne-uprave-ili-jedinica-podrucne-regionalne-ili-lokalne-samouprave-4038/4038> daje pregled postupaka iz nadležnosti drugih središnjih tijela državne uprave ili jedinica područne (regionalne) samouprave.

4.1. POLICIJSKI SUSTAV

Vezano uz preporuku 128. *Ministarstvu unutarnjih poslova, da u postupcima reguliranja statusa osobama koje su rođene ili žive u Republici Hrvatskoj desetljećima ili imaju s njom drugu čvrstu vezu, a nemaju državljanstvo niti jedne države, postupa uvažavajući odluke Ustavnog suda*, Vlada Republike Hrvatske napominje kako je sukladno važećem Zakonu o strancima kao i ranije važećim Zakonima o strancima, omogućeno reguliranje statusa stranca u Republici Hrvatskoj državljanima trećih zemalja koji su rođeni i žive u Republici Hrvatskoj, a nemaju državljanstvo niti jedne države ili im nije do sad utvrđeno državljanstvo niti jedne države. U tom cilju, što je ujedno i dugogodišnja praksa ovog Ministarstva koja se primjenjuje u postupcima odobrenja privremenog boravka u Republici Hrvatskoj, samo neposjedovanje putne isprave nije prepreka za odobrenje privremenog boravka te se, u tom slučaju, državljaninu treće zemlje izdaje rješenje o odobrenju privremenog boravka.

U odnosu na preporuku 129. *Ministarstvu unutarnjih poslova, da prijedlogom izmjena i dopuna Zakona o strancima jasno propiše status osoba bez državljanstva, da ih se uključi u kategoriju stranaca koji imaju pravo na besplatnu pravnu pomoć te da status mogu regulirati na olakšani način i preporuku broj 133. Ministarstvu unutarnjih poslova da izradi prijedlog izmjena i dopuna Zakona o strancima kojim bi se omogućilo zadržavanje odobrenog privremenog boravka i stjecanje stalnog boravka, posljedično i državljanstva, strancima koji su supruzi i/ili roditelji hrvatskih državljana i žive u Republici Hrvatskoj, a koji zbog opravdanih obveza ne potпадaju pod vremenske iznimke izbivanja iz Republike Hrvatske propisane Zakonom*, Vlada Republike Hrvatske ističe kako se situacije apatridnosti uglavnom ne odnose na *de jure* apatride, već na osobe neutvrđenog državljanstva, koje su po ranije važećim propisima stekle državljanstvo neke od republika bivše SFRJ, ali ga formalno još nisu registrirale u matičnoj državi radi vlastitog propuštanja ili administrativnih zapreka stranih tijela. Pitanje utvrđivanja državljanskog statusa osoba koje žive u Republici Hrvatskoj javlja se u pojedinačnim slučajevima, kao prethodno pitanje u postupcima rješavanja o zahtjevu za odobrenje privremenog odnosno stalnog boravka i stjecanja hrvatskog državljanstva, kada podnositelj zahtjeva u zemlji podrijetla pravno nije regulirao vlastiti državljanski status. Status apatrida (osobe bez državljanstva) utvrđuje se odlukom inozemnog tijela. Osobu nepoznatog/neutvrđenog državljanstva, koja pokrene postupak radi reguliranja privremenog ili stalnog boravka u Republici Hrvatskoj, Ministarstvo unutarnjih poslova upućuje da putem nadležne diplomatske misije/konzularnog ureda države podrijetla te države njezinog posljednjeg prebivališta u inozemstvu, provjeri smatra li se njihovim državljaninom prema važećim propisima, odnosno postoji li mogućnost utvrđivanja njezinog državljanstva te naknadnog upisa u evidenciju o državljanstvu inozemnog tijela. Navedene provjere, uz suglasnost osobe neutvrđenog državljanskog statusa, provodi i Ministarstvo unutarnjih poslova. U postupcima, koje provodi ovo Ministarstvo, vezano uz pitanja statusa stranca najčešće nastaju zapreke ako se same stranke ne odazivaju pozivima da reguliraju svoj državljanski status u drugoj državi, na način da zatraže naknadni upis u knjigu državljana, iako za navedeno ispunjavaju uvjete. Osim toga, na provedbu postupka utječe i dugotrajnost provjera vjerodostojnosti isprava podnesenih uz zahtjev, koje su zatražene od nadležnih

inozemnih tijela u svrhu potpunog utvrđenja činjeničnog stanja. U odnosu na Preporuku 133., Vlada Republike Hrvatske ističe da je za članove obitelji hrvatskih državljana koji žive u Republici Hrvatskoj, kao što je i navedeno u preporuci, bitna činjenica za odobrenje privremenog boravka, kao i stalnog boravka članovima obitelji hrvatskih državljana upravo sama činjenica življenja u Republici Hrvatskoj. Zakonom o strancima, koji je stupio na snagu 1. siječnja 2021., propisano je da se privremeni boravak odobrava na rok do dvije godine, dok je pravilo da se privremeni boravak odobrava na period do godine dana. Također, članovi obitelji hrvatskih državljana, za razliku od članova obitelji državljana trećih zemalja, nisu dužni dokazati posjedovanje sredstava za uzdržavanja, čime su toj kategoriji osoba olakšani uvjeti za odobrenje privremenog boravka. Također, upravo u tom cilju novim Zakonom o strancima olakšano je i stjecanje stalnog boravka članovima obitelji ili životnim partnerima hrvatskog državljanina na način da više nisu u obvezi dokazati niti da imaju sredstva za uzdržavanje u Republici Hrvatskoj niti da poznaju hrvatski jezik. Uvjeti za odobrenje stalnog boravka članovima obitelji ili životnom partneru hrvatskog državljanina su da posjeduje valjanu putnu ispravu, ne predstavlja opasnost za javni poredak, nacionalnu sigurnost i javno zdravlje te da do dana podnošenja zahtjeva ima neprekidno četiri godine odobren privremeni boravak u svrhu spajanja obitelji ili životnog partnerstva. Na neprekidnost boravka ne utječe izbivanje izvan Republike Hrvatske do 4 mjeseca jednokratno ili do 6 mjeseci višekratno u tom četverogodišnjem razdoblju. S obzirom da članovi obitelji ili životni partneri hrvatskog državljanina za odobrenje privremenog boravka ili stalnog boravka moraju ispuniti minimalne uvjete za odobrenje tih statusa, smatramo da je činjenica njihovog življenja u Republici Hrvatskoj bitan uvjet za ostvarenje statusa stranca u Republici Hrvatskoj.

Vezano uz preporuku 131. Ministarstvu unutarnjih poslova, da izradi prijedlog izmjena Zakona o hrvatskom državljanstvu kojim bi se omogućilo stjecanje hrvatskog državljanstva pod uvjetima iz članka 5. stavka 2. Zakona o hrvatskom državljanstvu i osobama rođenima u inozemstvu prije 8. listopada 1991. godine čiji je jedan roditelj u trenutku njihova rođenja bio hrvatski državljanin, Vlada Republike Hrvatske napominje kako su u Zakonu o hrvatskom državljanstvu ugrađena osnovna načela i standardi, poznati u europskom zakonodavstvu, kao što su načelo pravnog kontinuiteta državljanstva te načelo sprečavanja apatridnosti. Navedena preporuka u suprotnosti je s načelom kontinuiteta hrvatskog državljanstva, sadržanom u odredbi članka 30. stavka 1. Zakona o hrvatskom državljanstvu i zadire u prijašnje propise. Naime, prema navedenoj odredbi hrvatskim državljaninom smatra se osoba koja je to svojstvo stekla po propisima važećim do dana stupanja na snagu Zakona o hrvatskom državljanstvu, tj. do 8. listopada 1991. Načelo kontinuiteta državljanstva jedno je od osnovnih načela na kojima se temelji Zakon o hrvatskom državljanstvu i bilo je sadržano u svim prijašnjim propisima o državljanstvu, koji su važili na području Republike Hrvatske, a navedenom bi se preporukom ovo načelo poništilo. Ostaje nejasno što se u preporuci smatra pod pojmom „inozemstvo“ kad se imaju u vidu osobe rođene prije 8. listopada 1991. dok je Republika Hrvatska bila u sastavu bivše SFRJ. Prema statističkim podacima Ministarstva unutarnjih poslova većinu zahtjeva za stjecanje hrvatskog državljanstva podrijetlom, na temelju odredbe članka 5. stavka 2. Zakona, koji su zaprimljeni nakon 1. siječnja 2020., kad je stupio na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o hrvatskom državljanstvu, podnijeli su državljeni država nastalih na području bivše SFRJ (najviše državljeni Republike Srbije). Riječ je o osobama koje ne žive u Republici Hrvatskoj i nisu osobe bez državljanstva. Stoga je nejasan razlog navedene preporuke te koji bi bio interes Republike Hrvatske za ovolikim proširenjem kruga osoba. Predloženim načinom stjecanja hrvatskog državljanstva zapravo bi se „dijelilo“ hrvatsko državljanstvo, koje bi se multipliciralo stjecanjem hrvatskog državljanstva podrijetlom i njihovih potomaka.

U odnosu na preporuku 132. *Ministarstvu unutarnjih poslova, da izradi prijedlog izmjena Zakona o hrvatskom državljanstvu kojim bi se olakšao primitak u hrvatsko državljanstvo osoba kojima je jedan roditelj pripadnik hrvatskog naroda*, Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako u slučaju stjecanja hrvatskog državljanstva prirođenjem, na temelju članka 16. Zakona o hrvatskom državljanstvu, nacionalna pripadnost stranca je pravno relevantna činjenica za stjecanje državljanstva po povoljnijim uvjetima. Smatramo da su navedenom odredbom postavljeni zaista široki okviri unutar kojih se može dokazivati pripadnost hrvatskom narodu. Odredba članka 16. navedenog Zakona posljedica je odredbe članka 10. Ustava Republike Hrvatske kojom je propisano da se dijelovima hrvatskog naroda u drugim državama jamči osobita skrb i zaštita Republike Hrvatske. Stoga bi primanje u hrvatsko državljanstvo osoba, kojima je jedan od roditelja pripadnik hrvatskog naroda, ali se podnositelj zahtjeva osobno u pravnom prometu deklarira kao pripadnik drugog naroda, bilo protivno smislu privilegirane naturalizacije po ovoj zakonskoj osnovi, kao i utvrđenoj ustavno-sudskoj i upravno-sudskoj praksi.

4.2. TRAŽITELJI MEĐUNARODNE ZAŠTITE I IREGULARNI MIGRANTI

Vezano uz preporuku 137. *Ministarstvu unutarnjih poslova, da prevede pojam „push-back“ odnosno osmisli njegovu adekvatnu hrvatsku inačicu*, Vlada Republike Hrvatske napominje kako Ministarstvo unutarnjih poslova nije tvorac navedenog izraza niti isti koristi u javnoj komunikaciji. Navedeni izraz se isključivo koristi od strane različitih nevladinih organizacija i pojedinih medija (domaćih i stranih), u slučajevima kada se postupanje policijskih službenika prema osobama koje nezakonito pokušavaju prijeći granicu Republike Hrvatske želi prikazati u negativnom kontekstu. Također, a kao što i sama pučka pravobraniteljica navodi, izraz „push-back“ nije pravno definiran pojам niti u nacionalnom niti u europskom ili međunarodnom pravu, stoga se isti ne može koristiti u relevantnim dokumentima, posebice ne od strane državnih institucija. U tom pogledu izraz „push-back“ zapravo je kolokvijalan i nema pravno utemeljenje niti u jednom propisu. Hrvatska policija postupa isključivo prema članku 13. Zakonika o schengenskim granicama koji propisuje obvezu odvraćanja migranata od pokušaja nezakonitog prelaska granice. Dakle, postupanje policijskih službenika prema osobama koje nezakonito pokušavaju prijeći državnu granicu se provodi u skladu s člankom 13. Zakonika o schengenskim granicama kojim se propisuje svrha zaštite državne granice, odnosno sprečavanje neovlaštenih prelazaka granice, suzbijanje prekograničnog kriminaliteta i poduzimanje mjera protiv osoba koje su nezakonito prešle granicu. Zaštita državne granice provodi se na način koji sprječava i odvraća osobe od izbjegavanja kontrole na graničnim prijelazima.

Nadalje, u Izvješću se na stranici 175. navodi kako je država dužna navode o nezakonitim postupanjima i povredama prava, posebice kada takvi navodi uključuju nasilje ili opasnost od mučenja, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja, učinkovito istražiti. U vezi s navedenim, Vlada Republike Hrvatske ističe kako svaku pojedinu pritužbu ispituju posebno formirani timovi Ministarstva unutarnjih poslova, Ravnateljstva policije, Službe za unutarnju kontrolu, koja je u potpunosti neovisna, a u pojedinim slučajevima, po službenoj dužnosti, uključuje se i Državno odvjetništvo Republike Hrvatske. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske dosada je pred sudovima podignulo 22 optužnice protiv policijskih službenika, u 13 slučajeva sudovi su policijske službenike oslobodili optužbi, a u 8 slučajeva postupci su u tijeku. U slučaju tri policijska službenika, za koja postoji videosnimka nezakonitog postupanja objavljenog u listopadu 2021., pokrenut je disciplinski postupak u kojem su proglašeni odgovornima i kažnjeni uvjetnom kaznom trajnog prestanka državne službe. Uz to, kao zasebni postupak, još uvijek je u tijeku kriminalističko istraživanje koje se provodi u suradnji s

Državnim odvjetništvom Republike Hrvatske. Ovdje ističemo da se u cilju nepristranog utvrđivanja činjenica moraju pribaviti iskazi potencijalnih svjedoka, uzeti očitovanja policijskih i eventualno drugih osoba posredno ili neposredno naznačenih u prijavi, ostvariti uvid u odgovarajuću dokumentaciju i evidencije te poduzeti druge mjere i radnje koje se pokažu potrebnim. Tijekom obavljanja uvida o uporabi sredstava prisile potrebno je utvrditi jesu li osobe prema kojima je postupano bile pod stalnim nadzorom policijskih službenika kako bi se objektivno utvrdilo vrijeme i mehanizam nastanka ozljeda te otklonila mogućnost naknadnog ozljeđivanja. Također je nužno voditi računa i o mogućem motivu pritužitelja zbog zabrane ilegalnog prelaska državne granice, vršenja pritiska na institucije, a što je u najvećem broju slučajeva razlog za lažno optuživanje o nezakonitom postupanju policijskih službenika, budući da velika većina migranata Republiku Hrvatsku vidi kao tranzitnu zemlju prema zemljama zapadne Europe. Nadalje, što se tiče navoda pučke pravobraniteljice o Izvješću Europskog odbora za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) s obavljenog ad hoc posjeta iz kolovoza 2020. godine, iznosimo kako je Izvješće objavljeno 3. prosinca 2021., nakon što je najveći broj preporuka već bio ispunjen. Detaljno očitovanje o ispunjenju preporuka, Republika Hrvatska je Odboru dostavila 24. studenog 2021. U duhu konstruktivne suradnje Ministarstva unutarnjih poslova i CPT Odbora, potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i ministar unutarnjih poslova dr. sc. Davor Božinović je održao dva sastanka s predsjednikom CPT Odbora g. Alanom Mitchellom. Prvi sastanak održan je 18. listopada 2021. u Zagrebu. Budući da je g. Mitchell u ožujku 2021. imenovan predsjednikom CPT Odbora, svrha sastanka bila je međusobno upoznavanje i stvaranje temelja za daljnju blisku i konstruktivnu suradnju, kao i planiranje periodičkog posjeta CPT Odbora Republici Hrvatskoj tijekom 2022. godine. Drugi sastanak održan je 4. veljače 2022. u Strasbourg u kojem prilikom je potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i ministar unutarnjih poslova dr. sc. Davor Božinović izvijestio o ispunjenosti svih preporuka proizašlih iz Izvješća CPT Odbora o ad hoc posjetu Republici Hrvatskoj te g. Mitchellu predao Izvješće o ispunjenosti preporuka. Izvješće je 1. ožujka 2022. objavljeno na službenim stranicama CPT Odbora.

Nadalje, Vlada Republike Hrvatske ističe da Ministarstvo unutarnjih poslova kontinuirano ulaže napore na uspostavi što snažnijih jamstava temeljnih prava migranata, s čim u vezi se razmatra prijava projekta na poziv Europske komisije objavljen 31. ožujka 2022. o provođenju informativnih kampanja i kampanja podizanja svijesti o rizicima koje predstavljaju nezakonite migracije. Ciljna skupina su sami migranti. Osim u odnosu na jačanje svijesti migranata o opasnostima i neprihvatljivosti nezakonitog migriranja, Ministarstvo unutarnjih poslova predano radi i na jačanju svijesti policijskih službenika o važnosti temeljnih prava svih migranata. U tom smislu tematika temeljnih prava uvrštena je u redovne kurikulume srednje Policijske škole „Josip Jović“ te Visoke policijske škole (obje institucije dio su Policijske akademije Ministarstva unutarnjih poslova), dok se za policijske službenike koji su već u sustavu, održavaju redovite edukacije koje se provode i u suradnji s Vijećem Europe i Agencijom Europske unije za temeljna prava (FRA – *Fundamental Rights Agency*). U listopadu 2021. godine održan je webinar u suorganizaciji Ministarstva unutarnjih poslova i Posebnog izvjestitelja Vijeća Europe za migracije i izbjeglice veleposlanika Drahoslava Štefaneka o presudama Europskog suda za ljudska prava u području migracija i izbjeglištva i njihovim implikacijama na svakodnevni rad policijskih službenika angažiranih u zaštiti vanjske granice. Također, seminare za policijske službenike održavaju i predstavnici FRA, a ta je Agencija na inicijativu hrvatskog predsjedanja Vijećem Europske unije izradila priručnik *Border control and fundamental rights at external borders* (tzv. „DOs“ and „DON'Ts“ za svakodnevni rad policijskih službenika). Do sada je podijeljeno 400 primjeraka priručnika policijskim

službenicima nadležnima za nadzor granice, a Ministarstvo unutarnjih poslova je naručilo dodatnih 6.000 priručnika za svakog policijskog službenika na granici.

Na stranici 179. Izvješća, pučka pravobraniteljica ukazuje na moguću povredu članka 3. Konvencije u postupanju prema tražitelju azila smještenom u Prihvativni centar za strance. U navedenom slučaju ne radi se o tražitelju azila, budući je odustao od namjere podnošenja zahtjeva za međunarodnu zaštitu prilikom uzimanja izjave na zapisnik radi utvrđivanja i zaprimanja namjere za međunarodnu zaštitu. Nakon što je informiran o obvezi i posljedicama davanja otiska prstiju za EURODAC, odustao je od podnošenja zahtjeva. Naime, u slučaju odlaska u treću zemlju podnositelj može ponovno pokušati ilegalno doći do željene države članice Europske unije, a kada se putem EURODAC sustava evidentira njegov boravak u Republici Hrvatskoj, tada ga svaka država članica može vratiti u Republiku Hrvatsku kao odgovornu državu članicu za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu. Republika Hrvatska u ovom slučaju nije prekršila načelo zabrane prisilnog udaljenja propisano člankom 207. Zakona o strancima. Stranac je iz Prihvativnog centra za strance pušten na slobodu te je samostalno, bez pratnje policijskih službenika, doputovao do graničnog prijelaza Bajakovo preko kojeg je zakonito napustio Republiku Hrvatsku.

Vezano za navode iz Izvješća na stranici 180., kako je unatoč određenim pomacima i dalje predstavnicima Ureda pučke pravobraniteljice uskraćen neposredni uvid u Informacijski sustav Ministarstva unutarnjih poslova, Vlada Republike Hrvatske ističe kako je člankom 24. Zakona o pučkom pravobranitelju propisano da u slučaju kada pučki pravobranitelj provodi ispitni postupak, zatražit će potrebne informacije, podatke, objašnjenja, akte i drugu dokumentaciju od tijela prema kojem se postupa. S tim u vezi, pučki pravobranitelj određuje rok prema okolnostima slučaja u kojima su ta tijela dužna udovoljiti traženju. Dakle, iz navedene zakonske odredbe ne proizlazi opća ovlast pučkog pravobranitelja za pristup Informacijskom sustavu Ministarstva unutarnjih poslova, već je navedeno pravo ograničeno na ispitni postupak konkretnog slučaja, i na način da se traženi podaci dostavljaju u za to određenom roku. Također, Ministarstvo unutarnjih poslova svojim je dopisima, od 13. srpnja 2018., 29. ožujka 2019. i 4. prosinca 2020., izvjestilo pučku pravobraniteljicu da policijski službenici ne smiju davati svoju lozinku i odziv drugim osobama te ne smiju omogućiti pristup Informacijskom sustavu Ministarstva unutarnjih poslova drugim osobama koje za to nemaju ovlaštenje jer, u suprotnom, takvo ponašanje predstavlja težu povredu službene dužnosti sukladno Zakonu o policiji. Pučka pravobraniteljica zamoljena je da njezini djelatnici, prilikom obavljanja terenskih posjeta u policijskim postajama, zatraže ispis podataka iz Informacijskog sustava kako je propisano člankom 24. Zakona o pučkom pravobranitelju i podaci će im biti dostavljeni u pisnom obliku. U odnosu na pristup sustavu azila te integraciji osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita u hrvatsko društvo potrebno je istaknuti podatak o zaprimljenih 3.039 zahtjeva za međunarodnom zaštitom tijekom 2021. godine i 1.932 zahtjeva 2020. godine, što predstavlja povećanje za 57 %, odnosno 12.146 zahtjeva podnesenih u posljednjih šest godina, što jasno pokazuje otvorenost Republike Hrvatske za omogućavanje pristupa sustavu međunarodne zaštite osobama koje trebaju zaštitu i kojima je život u matičnim zemljama ugrožen. Međutim, vrlo je važno uzeti u obzir i činjenicu da je veliki broj migranata koji nezakonito pokušavaju, iz susjednih zemalja, ući u Republiku Hrvatsku na svom putu već prošao nekoliko sigurnih zemalja, uključujući i neke države članice Unije. Također, proces integracije prvenstveno mora biti usmjeren na aktivnosti koje će osobama kojima je odobrena međunarodna zaštita, omogućiti samostalnost i neovisnost o državnim institucijama, nakon proteka dvogodišnjeg razdoblja, u kojem je tim osobama omogućeno stambeno zbrinjavanje na „teret države“, sukladno odredbama Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti. Osim navedenoga, osobama kojima je odobrena međunarodna zaštita omogućeno je besplatno učenje hrvatskog jezika, socijalna, zdravstvena,

obrazovna i druga prava, kao i prijevod te nostrifikacija različitih isprava čime im se omogućuje i pravo na rad u Republici Hrvatskoj. Dakle, Republika Hrvatska u obvezi je osigurati prepostavke za uspješnu integraciju korisnika međunarodne zaštite, dok stupanj integracije u društvo uvelike ovisi i o želji te osobnom angažmanu korisnika zaštite.

4.3. ZATVORSKI SUSTAV

U odnosu na preporuku 140. *Ministarstvu zdravstva i Ministarstvu pravosuđa i uprave, da u suradnji s HZZO-om prilagode proceduru propisivanja i izdavanja lijekova na recept osobama lišenima slobode u zatvorskom sustavu*, Vlada Republike Hrvatske naglašava kako je propisivanje lijekova na recept Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, prema važećim pravnim propisima, moguće isključivo na razini primarne zdravstvene zaštite te svojim osiguranim osobama lijekove mogu propisivati, ovisno o ugovorenoj djelatnosti, izabrani liječnici na razini: obiteljske medicine, pedijatrije, ginekologije i stomatologije. U slučaju osiguranih osoba koje su lišene slobode i nalaze se u zatvorskom sustavu, redovitu terapiju lijekovima za kronične bolesti mogu im propisivati izabrani doktori, kako je navedeno. Pritom je omogućeno da se kronična terapija može propisivati na elektronski recept, to znači da osigurana osoba može dobiti kroničnu terapiju propisanu na recept i bez odlaska kod izabranog liječnika. Iznimka postoji u slučajevima propisivanja terapije koja se mora izdati na poseban recept jer se radi o lijeku koji sadrži opojnu drogu. U tom slučaju bi osigurana osoba trebala doći kod izabranog liječnika. Ipak, i za to postoji rješenje jer se supstitucijska terapija može propisati od strane liječnika koji su zaposleni u ordinacijama za prevenciju ovisnosti županijskih zavoda za javno zdravstvo. Napominjemo da je, donošenjem Zakona o zdravstvenoj zaštiti i s njime usklađenog Zakona o izvršavanju kazne zatvora, Zatvorska bolnica u Zagrebu ostvarila status zdravstvene ustanove koja obavlja zdravstvenu djelatnost pružanja zdravstvene zaštite osobama lišenim slobode u nadležnosti Ministarstva pravosuđa i uprave, a odjeli zdravstvene zaštite kaznionica i zatvora pružaju zdravstvenu zaštitu osobama lišenim slobode, sukladno općem aktu koji donosi Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, uz prethodnu suglasnost ministra nadležnog za zdravstvo. Nakon što je donesen zakonski okvir, u provedbenom smislu potrebno je urediti i ostvariti standarde opremljenosti i spremnosti u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu i odjelima zdravstvene zaštite u kaznionicama, odnosno zatvorima radi povezivanja zdravstvenog i zatvorskog sustava. U ovom smislu, izrađen je nacrt prijedloga pravilnika iz članka 23. stavka 4. Zakona o izvršavanju kazne zatvora i članka 108. stavka 5. Zakona o zdravstvenoj zaštiti, kojim će se urediti normativi i standardi u pogledu prostora, medicinsko-tehničke opreme i službenika zdravstvenih struka. Nakon donošenja ovog propisa, od nadležnih tijela zatražit će se odobrenje za obavljanje djelatnosti zdravstvene zaštite, radi povezivanja zatvorskih liječnika s Centralnim zdravstvenim informacijskim sustavom Republike Hrvatske (CEZIH). Kako bi se osigurala bolja i brža dostupnost zdravstvene zaštite u zatvorskom sustavu, Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Zakonom o izvršavanju kazne zatvora ograničeno je pravo na izbor doktora medicine i doktora dentalne medicine osobama lišenim slobode, na način da im se osigurava zdravstvena zaštita obiteljske (opće) medicine i dentalne medicine u najbližoj ustanovi javnog zdravstva prema sjedištu kaznionice, odnosno zatvora gdje se osoba nalazi na izdržavanju kazne zatvora. Pritom odluku o izboru liječnika obiteljske (opće) medicine i dentalne medicine donosi upravitelj kaznenog tijela. Međutim, u praksi ova odredba nije primjenjiva na sve kategorije osoba lišenih slobode, kao primjerice u slučaju istražnih zatvorenika i kažnjenika kod kojih zbog kratkoće ili neizvjesne duljine boravka u zatvoru promjena liječnika nije svrshodna, osobito stoga što sam postupak traje određeno vrijeme. Sukladno navedenom, i nadalje egzistiraju poteškoće prilikom izdavanja uputnica i recepata za osobe lišene slobode čiji su izabrani liječnici izvan mesta sjedišta kaznenog tijela. U svim slučajevima kada izabrani liječnik osobe lišene slobode

dolazi iz ustanove javnog zdravstva, komunikaciju s liječnikom ostvaruju medicinske sestre/tehničari, a po potrebi i liječnik kaznenog tijela, telefonom ili e-poštom te se na ovaj način pribavljaju potrebni recepti i uputnice, dostavljaju nalazi obavljenih specijalističkih pregleda i dr. Lijekove za osobe lišene slobode u ljekarnama preuzimaju ovlaštene službene osobe kaznenih tijela, ili ih ljekarne dostavljaju u kaznena tijela. Posebne i ograničene recepte za opioidne analgetike i farmakoterapiju opijatskih ovisnika (tzv. „papirnate recepte“) ovlaštene službene osobe kaznenih tijela podižu u ustanovama javnog zdravstva ili ih ustanove javnog zdravstva poštom šalju kaznenom tijelu, a u manjem broju slučajeva ove recepte podižu članovi obitelji osoba lišenih slobode te ih šalju poštom ili donose prilikom posjeta. Navedene poteškoće riješit će se povezivanjem zatvorskih liječnika sa sustavom CEZIH po dobivanju odobrenja za obavljanje djelatnosti zdravstvene zaštite, za što je preduvjet donošenje pravilnika kojim će se urediti normativi i standardi u pogledu prostora, medicinsko-tehničke opreme i službenika zdravstvenih struka te daljnje opremanje Zatvorske bolnice u Zagrebu i odjela zdravstvene zaštite u kaznionicama, odnosno zatvorima sukladno propisanim normativima i standardima.

Vezano za preporuku 141. Ministarstvu zdravstva i Ministarstvu pravosuđa i uprave, da osiguraju preduvjet za djelovanje Zatvorske bolnice u Zagrebu kao zdravstvene ustanove, Vlada Republike Hrvatske ističe da su u prethodnom razdoblju poduzeti normativni koraci te je u suradnji s ministarstvom nadležnim za poslove zdravstva izmijenjen Zakon o zdravstvenoj zaštiti. Potom je s istim usklađen i novi Zakon o izvršavanju kazne zatvora te je navedenim zakonodavnim aktivnostima utvrđen pravni okvir kojim je propisano da u sastavu ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa djeluje Zatvorska bolnica u Zagrebu sa statusom zdravstvene ustanove. Na temelju novog Zakona o izvršavanju kazne zatvora započet je i postupak izrade Pravilnika o normativima i standardima za pružanje zdravstvene zaštite u zatvorskem sustavu.

U odnosu na preporuku 142. Ministarstvu pravosuđa i uprave, da žurno uskladi cijene telefoniranja osoba lišenih slobode u kaznenim tijelima s onima na tržištu telefonijske usluge, Vlada Republike Hrvatske navodi da Ministarstvo pravosuđa i uprave s trgovačkim društvom ima sklopljen Ugovor o nabavi sustava elektroničke komunikacije, opreme i usluga u kaznionicama, zatvorima, odgojnim zavodima i Centru za dijagnostiku, temeljem kojeg funkcioniра cijeli sustav elektroničke komunikacije i telefonskih usluga za osobe lišene slobode u zatvorskem sustavu - Contel sustav, a kojim su ugovorene i cijene telefonskih usluga. Trgovačko društvo je od sklapanja Ugovora u više navrata izvršilo smanjenje cijena telefonskih usluga te će predstavnici Ministarstva pravosuđa i uprave s predstavnicima trgovačkog društva nastojati ishoditi i daljnje smanjenje cijena telefonskih usluga. Međutim, treba uzeti u obzir da je u prosincu 2021. godine s trgovačkim društvom sklopljen dodatak Ugovora kojim se unaprjeđuje, odnosno modernizira postojeći Contel sustav, a što iziskuje značajna financijska ulaganja trgovačkog društva. Modernizacija sustava između ostalog omogućava povećanje broja telefonskih uređaja za telefoniranje osoba lišenih slobode, dostupnost telefonskih uređaja u sobama za smještaj osoba lišenih slobode u poluotvorenim uvjetima izdržavanja kazne zatvora, itd. Nadalje, ističemo da je u zatvorskem sustavu svim osobama lišenim slobode omogućeno da besplatno putem video posjeta ostvaruju kontakte s članovima obitelji.

Vezano za preporuku 143. Ministarstvu pravosuđa i uprave, da se povećaju kapaciteti za ostvarivanje kontakta video pozivom osoba lišenih slobode u kaznenim tijelima, Vlada Republike Hrvatske ističe da je Ministarstvo pravosuđa i uprave 2019. godine započelo s pilot projektom video posjeta za djecu zatvorenika u sedam kaznenih tijela. Početkom 2020. godine projekt je proširen na sva kaznena tijela te su posjete omogućene svim kategorijama

osoba lišenih slobode. U početku je za ostvarivanje video posjeta korištena platforma PEXIP koja je omogućavala prema rasporedu korištenja video soba ukupni godišnji kapacitet od 16.800 posjeta. U prosincu 2020. godine Ministarstvo pravosuđa i uprave uvelo je dodatnu platformu za provođenje video posjeta – JITSI koja je osigurana od strane Centra dijeljenih usluga Republike Hrvatske te za koju nema ograničenja po broju licenci odnosno broja istovremenih posjeta. Također napominjemo da je Ministarstvo pravosuđa i uprave u navedenom razdoblju povećalo brzinu konekcije u kaznenim tijelima (*bandwith*) kako bi se osigurali dovoljni resursi i neometano poslovanje nakon povećanja opterećenja mreže uzrokovanih rastom broja video posjeta. Video posjete imale su značajnu ulogu tijekom pandemije bolesti COVID-19 i ograničavanja kontakata osoba lišenih slobode s obiteljima. Podaci o rastu broja video posjeta ukazuju na uspješnost provedenih mjera i prihvaćanju novih tehnologija od strane zatvorenika i službenika. Broj video posjeta još nije dosegnuo maksimalne kapacitete platforme PEXIP, a mjere koje su poduzete uvođenjem platforme JITSI ukazuju na to da je pravovremenom reakcijom preventivno osiguran značajno veći kapacitet od trenutno potrebnog. Ministarstvo pravosuđa i uprave aktivno će pratiti potrebe osoba lišenih slobode za ovim oblikom komunikacije te će u slučaju dodatnog povećanja interesa u kaznenim tijelima gdje to bude potrebno, povećati organizacijske i tehničke kapacitete za provođenje video posjeta. Nastavno na navedenu mjeru ovim putem skrećemo pozornost i na tekstualni dio Izvješća, na stranici 186., te ističemo potrebu valoriziranja okolnosti da je zatvorski sustav Republike Hrvatske jedan od rijetkih zatvorskih sustava zemalja Europske unije koji još uvijek ne naplaćuje video posjete zatvorenicima te sav trošak provođenja istih snosi u cijelosti. Sukladno navedenome, prikaz jednog negativnog primjera (i to zbog objektivne tehničke trenutne nemogućnosti) od preko 11.000 besplatnih i pozitivnih primjera ostvarivanja video poziva (koji naglašavamo, nije pravo, nego samo mogućnost) ne predstavlja objektivnu sliku stanja.

U odnosu na preporuku 144. Ministarstvu pravosuđa i uprave, da uvjeti smještaja u kaznenim tijelima prilagode zakonskim i međunarodnim standardima, Vlada Republike Hrvatske napominje da su za zatvorski sustav Republike Hrvatske protekle dvije godine bile izrazito izazovne kako zbog aktualne pandemije bolesti COVID-19 tako i zbog posljedica potresa i elementarnih nepogoda (tuča na području Požeško-slavonske županije). Prvi puta u povijesti zbog posljedica razornog potresa došlo je do potpune evakuacije zatvorenika iz Zatvora u Sisku te izmještanja dijela zatvorenika iz Kaznionice u Glini. Odmah nakon pojave bolesti COVID-19 u europskim zemljama, Središnji ured za zatvorski sustav Uprava za zatvorski sustav i probaciju je u suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo i Nacionalnim stožerom civilne zaštite započeo s koordinacijom i izradom uputa za postupanje u kaznenim tijelima, a ovi radni procesi nastavljaju se u kontinuitetu. Poslovi izvršavanja kazne zatvora/mjere istražnog zatvora kontinuirano su uskladivani s važećim epidemiološkim mjerama što je uključivalo i još uvijek uključuje: dostavljanje odgovarajućih letaka u svrhu edukacije osoba lišenih slobode i službenika; osiguravanje dovoljne količine zaštitne opreme; pojačane higijenske mjere; povremena ograničenja prava zatvorenika na posjete/pogodnosti; intenziviranje savjetodavne suradnje i stručne pomoći lokalnih zavoda za javno zdravstvo, kao i provođenje mnogih drugih mjera. Radi ublažavanja negativnih učinaka povremenih ograničenja prava zatvorenika na posjete od samog početka epidemije bolesti COVID-19, a radi očuvanja obiteljskih veza, u svim kaznenim tijelima zatvorskog sustava i svim kategorijama osoba lišenih slobode omogućeno je ostvarivanje kontakata sa članovima obitelji putem video posjeta. U 2021. godini ukupno je realizirano 11.509 video posjeta. Ministarstvo pravosuđa i uprave kontinuirano poduzima niz aktivnosti radi otklanjanja problema povremene prenapučenosti zatvora i poboljšanja uvjeta izvršavanja kazne/mjere istražnog zatvora. Navedenim se izazovima prvenstveno odgovara planiranim građevinskim adaptacijama u

svrhu povećanja kapaciteta u pojedinim kaznenim tijelima. Upravo u svrhu poboljšavanja uvjeta u Zatvoru u Osijeku su krajem 2020. godine preuređene smještajne jedinice kroz adaptaciju 22 zatvoreničke sobe i zatvoreničke kupaonice. Radi generalnog povećavanja smještajnih mogućnosti kaznenih tijela na širem području istočnog dijela Republike Hrvatske tijekom 2019. godine uređeni su i proširenji kapaciteti u Zatvoru u Bjelovaru (novih 9 mesta u zatvorenim uvjetima) i Kaznionici u Požegi (novih 50 mesta u zatvorenim uvjetima). Od izrađenog plana izgradnje novih kapaciteta u Kaznionici u Glini (novih 70 mesta u zatvorenim uvjetima) se nažalost moralo odustati zbog razornog potresa koji je pogodio područje Sisačko-moslavačke županije u prosincu 2020. godine, a dodatno je u tom kaznenom tijelu zbog razornih posljedica potresa stavljen izvan funkcije smještajni kapacitet jedne starije zgrade za smještaj zatvorenika (kapaciteta 102 mesta). Isto tako, uslijed navedenog razornog potresa, zbog značajnog oštećenja objekta izgubljeni su i smještajni kapaciteti Zatvora u Sisku (48 mesta). Nakon navedenih dogadaja, a kako bi se osiguralo dodatno rasterećenje kaznenih tijela i kvalitetniji uvjeti tretmanskog rada i izobrazbe maloljetnika, Odlukom ravnateljice nadležne za zatvorski sustav u Kaznionici u Turopolju osnovan je Specijalizirani odjel za izvršavanje kazne maloljetničkog zatvora. Prostori Kaznionice u Požegi, koji su bili korišteni za smještaj maloljetnika, predani su na korištenje Zatvoru u Požegi u kojem se tijekom 2021. godine pristupilo adaptaciji i proširenju kapaciteta za 37 mesta u zatvorenim uvjetima. Treba naglasiti da je Grad Požegu 25. lipnja 2021. pogodila elementarna nepogoda u vidu tuče koja je uzrokovala značajnu štetu kako na zgradama Zatvora u Požegi, tako i na zgradama Kaznionice i Odgojnog zavoda u Požegi, ali je unatoč navedenom šteta u najkraćem mogućem roku sanirana. Uz navedeno, ističemo da su trenutačno u tijeku građevinski radovi na značajnijoj adaptaciji/proširenju kapaciteta prostora unutar Kaznionice u Požegi, čime će se osigurati dodatni smještajni kapaciteti u zatvorenim uvjetima tog kaznenog tijela za oko 140 mesta, kao i adaptacija zgrade u Kaznionici u Lipovici-Popovači kojom je predviđen smještaj oko 100 zatvorenika i istražnih zatvorenika u zatvorenim uvjetima, a kakav smještaj do sada nije bio raspoloživ u toj Kaznionici. Također, u Zatvoru u Šibeniku je tijekom 2021. godine završena adaptacija prostora te je ukupni kapacitet Zatvora povećan za novih osam (8) mesta u zatvorenim uvjetima. Nastavno na problem povremene prenapučenosti zatvora i kaznionica treba naglasiti da u Republici Hrvatskoj djeluje profesionalna probacijska služba koja je 2019. godine primila nagradu CEP-a (*Confederation of European Probation*) za najbolji razvoj probacijske službe i koja je tijekom 2021. godine obilježila 10 godina profesionalnog rada. Zakon predviđa niz alternativnih sankcija koje u odnosu na lišenje slobode pružaju mogućnost učinkovite društvene rehabilitacije i reintegracije počinitelja kaznenih djela s pozitivnim učinkom na sprječavanje ponovnog kriminalnog ponašanja te promicanje javne sigurnosti. Adekvatna primjena alternativnih sankcija izravno utječe na smanjivanje prenapučenosti u zatvorima i kaznionicama i uvjete u istima. Hrvatsko kazneno zakonodavstvo ima mogućnost izricanja tzv. alternativnih sankcija te niza mjera, obveza i zaštitnog nadzora čime se može smanjiti problem prenapučenosti zatvora, no isto ovisi o odlukama sudova. Nadalje ističemo da je Ministarstvo pravosuđa i uprave temeljem Zakona o kaznenom postupku pokrenulo pripremnu fazu izrade Nacrta pravilnika o načinu izvršavanja istražnog zatvora u domu uz primjenu elektroničkog nadzora te temeljem Zakona o izvršavanju kazne zatvora pripremu Pravilnika o uvjetnom otpustu uz elektronički nadzor te je u tijeku postupak nabave opreme za elektronički nadzor. Nastavno na navedeno, za očekivati je i da navedeno novo normativno rješenje pozitivno utječe na smanjenje broja osoba lišenih slobode.

Vezano za preporuku 145. Ministarstvu pravosuđa i uprave, da se izradi uputa o uvjetima i načinima primjene posebnih mera održavanja reda i sigurnosti u odgojnim zavodima, Vlada Republike Hrvatske navodi da Zakon o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje propisuje da poslove osiguranja, održavanja reda

te nadzora obavljaju službenici pravosudne policije. Dodatno, ovim putem skrećemo pozornost i na odredbu članka 62. Pravilnika o načinu izvršavanja odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod kojim je propisano da pravosudna policija u odgojnog zavodu obavlja poslove na temelju Zakona o izvršavanju kazne zatvora, a kao što je napomenuto, u poslove pravosudne policije spada održavanje reda i sigurnosti. Adekvatno tome, službenici pravosudne policije prilikom obavljanja svojih poslova u odgojnog zavodu provode normativna rješenja koja su propisana provedbenim propisima kojima je reguliran način obavljanja i postupanja službenika pravosudne policije. Novim Zakonom o izvršavanju kazne zatvora donesenim 2021. godine normirane su posebne mjere održavanja reda i sigurnosti. Kao provedbeni propis na osnovu Zakona donesen je Pravilnik o poslovima osiguranja u zatvorskom sustavu koji dodatno propisuje i razrađuje način obavljanja poslova, primjenu sredstava prisile i postupanja službenika pravosudne policije. Između ostalog, određena su sredstva vezanja i način primjene navedenih sredstava. Posebno napominjemo da je člankom 3. Pravilnika propisano da se odredbe ovog Pravilnika, na odgovarajući način, odnose i na način obavljanja poslova osiguranja u odgojnim zavodima i centrima. Nastavno na navedenu mjeru, skrećemo pozornost i na tekstualni dio Izvješća na stranici 190. te ističemo da je primijenjeno sredstvo prisile prema mlađem punoljetniku, a ne maloljetniku.

4.4. OSOBE S DUŠEVNIM SMETNJAMA KOJIMA JE OGRANIČENA SLOBODA KRETANJA

Vezano za preporuku 146. *Ministarstvu zdravstva, da uvjete smještaja u psihijatrijskim ustanovama uskladi s međunarodnim i zakonskim standardima*, Vlada Republike Hrvatske ističe kako putem nadležnog ministarstva kontinuirano prati i unapređuje zdravstvenu skrb u psihijatrijskim ustanovama pa će tako i nadalje usmjeravati finansijska sredstva u poboljšanje uvjeta smještaja u skladu sa standardima važeće legislative. Također, u određenim slučajevima provodi se zdravstveno-inspekcijski nadzor kako bi se uvjeti smještaja u psihijatrijskim ustanovama uskladili s međunarodnim i zakonskim standardima.

U odnosu na preporuku 147. *Ministarstvu zdravstva, da sustavno provodi edukacije zdravstvenih radnika o pravima osoba s duševnim smetnjama i primjeni mjera prisile*, Vlada Republike Hrvatske napominje kako redovito ukazuje na obvezu provođenja edukacije zdravstvenih radnika od strane psihijatrijskih ustanova i stručnih društava Hrvatskog liječničkog zbora te prati njihovo provođenje.

Vezano za preporuku 148. *Ministarstvu zdravstva, da osiguraju da se na svim psihijatrijskim odjelima vode odgovarajuće evidencije o primjeni sredstava sile*, Vlada Republike Hrvatske ističe kako nadležno ministarstvo prati provedbu primjene i obvezu evidentiranja mjera prisile u psihijatrijskim ustanovama, u skladu s odredbama Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama.

U odnosu na preporuku 149. *Ministarstvu zdravstva, da sustavno riješi prisilni smještaj maloljetnih neubrojivih osoba u skladu s njihovim potrebama i sigurnosnim zahtjevima*, Vlada Republike Hrvatske napominje kako je u procesu provedbe sustavnog rješenja za prisilni smještaj maloljetnih neubrojivih osoba, u skladu s njihovim potrebama i odredbama Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama. Ministarstvo zdravstva izradilo Nacrt pravilnika o dopuni Pravilnika o listi psihijatrijskih ustanova za prisilni smještaj maloljetnih neubrojivih osoba i psihijatrijskih ustanova u kojima se neubrojive osobe lječe na slobodi, na koji je tijekom savjetovanja sa zainteresiranom javnošću došlo do prigovora od strane Pravobraniteljice za osobe s invaliditetom i Psihijatrijske bolnice za djecu i mladež koje

je Ministarstvo zdravstva uzelo na znanje i prihvatilo. U tijeku su aktivnosti koje se provode u svrhu pronalaženja sustavnog rješenja ustanove za prisilni smještaj maloljetnih neubrojivih osoba koje su počinile kazneno djelo, koja mora uz ostale potrebne zakonske uvjete ispunjavati i onaj za liječenje djece odvojeno od odraslih osoba.

5.1. STATISTIČKI PODACI O POSTUPANJU

Vezano za preporuku 150. *Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, da kontinuirano informira građane o zabrani diskriminacije i mehanizmima zaštite*, Vlada Republike Hrvatske ističe kako je jedan od posebnih ciljeva rada Ureda i osnaživanje izravnog doprinosa promociji i zaštiti ljudskih prava i prava nacionalnih manjina, poticanje tolerancije i pune uključenosti u hrvatsko društvo putem strateških projekata i aktivnosti. Provedba kampanja šireg obuhvata usmjerenih podizanju svijesti opće javnosti o nediskriminaciji planirana je u okviru finansijske perspektive 2021. – 2027. kroz provedbu projekata/operacija financiranih iz Europskog socijalnog fonda plus.

U odnosu na preporuku 151. *Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, da nastavi s edukacijama stručne javnosti o pojavama diskriminacije u skladu sa specifičnim interesima i potrebama pojedinih ciljanih grupa*, Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako Ured kontinuirano provodi aktivnosti usmjerenе informiranju i podizanju svijesti specifičnih skupina kao što su pravosudni dužnosnici, javni i državni službenici, poslodavci, zaposlenici sindikata, predstavnici jedinica lokalne i regionalne samouprave o raznim aspektima zaštite ljudskih prava, promicanja jednakosti i suzbijanja diskriminacije. S namjerom podizanja svijesti i razine znanja o individualnim pravima i odgovornostima kada je u pitanju nediskriminacija na radnom mjestu i prilikom zapošljavanja, Ured je 2021. godine proveo dvije online edukacije o nediskriminaciji, jednu za poslodavce i stručnjake u području upravljanja i razvoja ljudskim potencijalima i drugu za zaposlenike sindikata i radničke predstavnike. Online edukacijama je do kraja ožujka pristupilo oko 150 sudionika, a nastaviti će se provoditi do kraja 2022. godine. Uz navedeno, u 2022. godini planirana je i provedba edukacija o nediskriminaciji za socijalne radnike u virtualnom formatu. Provedba edukacija u virtualnom obliku omogućila je i veći obuhvat sudionika jer su edukacije dostupne za pregledavanje, zajedno s radnim materijalima, kroz godinu dana i moguće im je pristupiti u terminu koji odgovara polaznicima.

Vezano za preporuku 152. *Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, da osigura sredstva za organizacije civilnog društva za provedbu promotivnih aktivnosti podizanja svijesti o suzbijanju diskriminacije te edukacijskih aktivnosti*, Vlada Republike Hrvatske naglašava kako prepoznaće potrebu da se osiguraju sredstva za organizacije civilnog društva za provedbu navedenih aktivnosti te je u Nacrtu Operativnog programa "Učinkoviti ljudski potencijali" za finansijsku perspektivu 2021. – 2027., s ciljem poticanja aktivnog uključivanja radi promicanja jednakih mogućnosti, nediskriminacije i aktivnog sudjelovanja te poboljšanje zapošljivosti, posebno za skupine u nepovoljnem položaju, istaknuto kako će se osigurati dodjela finansijskih potpora organizacijama civilnog društva i drugim relevantnim dionicima za: a) provedbu informativno-edukativnih aktivnosti za organizacije i pojedince koji pružaju pomoć žrtvama diskriminacije, pripadnike skupina koje su češće izložene diskriminaciji kao i za poslodavce/pružatelje usluga (u javnom i privatnom sektoru); b) aktivnosti usmjerenе osnaživanju žrtava diskriminacije i potencijalnih žrtava kroz jačanje njihovih kompetencija i kapaciteta za ravnopravno sudjelovanje u društvu; c) aktivnosti za promicanje ostvarivanja prava češće diskriminiranih skupina te d) aktivnosti usmjerenе borbi protiv stereotipa i predrasuda, posebno u lokalnim zajednicama i slično. Slijedom navedenoga,

u okviru finansijske perspektive 2021. – 2027. planirana je provedba otvorenog poziva za dodjelu bespovratnih sredstava za koji će organizacije civilnog društva biti potencijalni prijavitelji.

U odnosu na preporuku 153. *Vladi RH, da usvoji Nacionalni plan zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije od 2021. do 2027. te prateće akcijske planove*, Vlada Republike Hrvatske ukazuje kako je izrađen prijedlog Nacionalnog plana zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije do 2027. i prijedlog Akcijskog plana zaštite i promicanja ljudskih prava za razdoblje od 2022. do 2023. godine te su u pripremi za upućivanje u postupak savjetovanja sa zainteresiranom javnošću.

6. SURADNJA I JAVNO DJELOVANJE U PROMICANJU LJUDSKIH PRAVA I SUZBIJANJU DISKRIMINACIJE

Vezano za navedeno poglavlje Vlada Republike Hrvatske uočava kako nedostaju informacije o edukacijama koje Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije održava od 2016. godine, u suradnji s Državnom školom za javnu upravu. Radi ispunjavanja prethodnih ili ex-ante uvjeta za provedbu europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova, počevši od 2016. godine u organizaciji Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije i u suradnji s Državnom školom za javnu upravu, Ured pučke pravobraniteljice sudjeluje u održavanju edukacija s ciljem upoznavanja s horizontalnim politikama antidiskriminacije, ravnopravnosti spolova i prava osoba s invaliditetom u kontekstu ESI fondova u finansijskom razdoblju 2014. – 2020. te politikama i zakonodavstvom povezanim s antidiskriminacijom, ravnopravnosću spolova i pravima osobama s invaliditetom. U okviru edukacija na temu „Antidiskriminacija, ravnopravnost spolova i primjena Konvencije UN-a o pravima osobama s invaliditetom u ESI fondovima“ u 2021. godini održano je osam planiranih treninga na kojima je sudjelovalo 178 osoba zaposlenih u tijelima sustava i kontrole provedbe ESI fondova.

Za svoje predstavnike koji će u vezi s iznesenim mišljenjem biti nazočni na sjednicama Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila ministra pravosuda i uprave dr. sc. Ivana Malenicu, potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske i ministra unutarnjih poslova dr. sc. Davora Božinovića, ministra zdravstva dr. sc. Vilija Beroša, dr. med., ministra rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike Marina Piletića te državne tajnike mr. sc. Josipa Salapića, Juru Martinovića, Sanjina Rukavinu, Tereziju Gras, Žarka Katića, dr. sc. Irenu Petrijevićanin Vuksanović, Željka Plazonića, dr. med., Tomislava Dulibića, dr. sc. Silvija Bašića, dr. med., Mariju Pletikosu i Margaretu Mađerić.

